

Grunnlagsdokument storfe, sau/lam og egg

- første halvår 2015

Styrevedtak i Nortura 22. oktober 2014

Nortura fastsetter den planlagte gjennomsnittlige engrospris for representantvaren ung okse i 1. halvår 2015 til kr 57,00 per kg. Dette er en økning på kr 1,50 i forhold til gjeldende planlagt gjennomsnittlig engrospris.

Nortura fastsetter den planlagte gjennomsnittlige engrospris for representantvaren lam i 1. halvår 2015 til kr 70,50 per kg. Dette er en økning på kr 1,80 i forhold til gjeldende planlagt gjennomsnittlig engrospris.

Nortura fastsetter den planlagte gjennomsnittlige engrospris for representantvaren egg i 1. halvår 2015 til kr 18,80 per kg. Dette er en videreføring av gjeldende planlagt gjennomsnittlig engrospris.

Offentliggjøring av vedtak:

Aktørene i kjøttbransjen ble orientert om vedtaket umiddelbart etter at styrets beslutning er fattet. For øvrig vises det til Nortura Totalmarked sine nettsider: <http://totalmarked.nortura.no>

Markedsordningen skal bidra til at det norske markedet tilbys riktige mengder av kjøtt av storfe, sau/lam og egg til rett tid og med rett kvalitet. Prisfastsettingen vil være det viktigste verktøyet for å lykkes med denne oppgaven. Engrosprisen skal settes slik at det både på kort sikt (først kommende prisperioder) og mellomlang sikt (2 – 3 år) gir grunnlag for en optimal markedsdekning, der både tilførsler fra innenlands produksjon og vedtatt tollfri import tas hensyn til. Innenfor de rammer som dette til enhver tid vil sette for prisfastsettingen, skal prisen settes slik at markedsinntektene sammen med offentlige virkemidler og generelle rammevilkår bidrar til økonomisk bærekraft i hele varekjeden fram til engrosprispunktet. Nortura skal som markedsregulator forvalte denne oppgaven på en transparent og konkurransenøytral måte.

Innhold

STYREVEDTAK I NORTURA 22. OKTOBER 2014.....	2
SAMMENDRAG.....	6
PRISVURDERING STORFE	6
PRISVURDERING SAU/LAM.....	6
PRISVURDERING EGG.....	7
1 I GRUNNLAGSDOKUMENTET GJENNOMGÅS FORHOLD SOM HAR BETYDNING FOR FASTSETTING AV GJENNOMSNITTLIG PLANLAGT ENGROSpris	8
2 MARKEDSREGULERING ETTER VOLUMMODELLEN.....	9
3 EN REKKE MAKROFORHOLD PÅVIRKER MULIGHETSOMRÅDET	10
3.1 NORSK LANDBRUKSPOLITIKK I ENDRING	10
3.1.1 Regjeringserklæringen og samarbeidserklæringen viser nye takter i landbrukspolitikken.....	10
3.1.2 Jordbruksforhandlingene 2014 fikk etter hvert et uvanlig forløp.....	13
3.2 INDIKATORER FOR NASJONALØKONOMIEN TILSIER AT FORBRUKERNES KJØPEKRAFT FORBLIR HØY, MEN NOE REDUSERT FORBRUK	15
3.2.1 Fortsatt god kjøpekraft.....	15
3.2.2 Fortsatt befolkningsvekst, men laveste siden 2006.....	16
3.2.3 Fortsatt usikre økonomiske utsikter hos våre handelspartnere	16
3.3 PRODUKSJON AV KJØTT OG EGG MÅ TILPASSE SEG ENDRINGENE I SPISEVANER – MEN SAMTIDIG MÅ MAN TA HØYDE FOR AT MAN MÅ FÅ AVSETNING FOR HELE DYRET	17
3.3.1 Kjøttforbruk per innbygger – vridning mellom kjøttslag.....	17
3.3.2 Forbruket av egg er lite påvirket av prisendringer mm	18
3.3.3 Volumutvikling på varegruppenivå	18
3.3.4 Hovedtrender innen spisevaner	19
3.4 IMPORT OG INTERNASJONALE BETINGELSER	21
3.4.1 FAOs kjøttprisindeks – 14 prosent over tilsvarende periode i fjor.....	21
3.4.2 Kjøtt er en viktig vare i grensehandelen.....	22
4 OM NORSK JORDBRUK OG NÆRINGSMIDDELINDUSTRI	23
4.1 MARKED OG PRIS – PROGNOSE	23
4.1.1 Kjøtt- og eggmarkedet i 2014 - bedring for grisen.....	23
4.1.2 Prognosen for 2015 viser tilnærmet balanse for gris og egg og fortsatt underdekning for storfe og lam.	24
4.2 PRISDANNELSEN FOR KJØTT OG EGG.....	24
4.2.1 Engrospris.....	24
4.2.2 Avregningspris	25
4.3 JORDBRUKSOPPBJØRET PÅVIRKET REFERANSEBRUKENE	25
4.4 PRISUTVIKLING PÅ FORBRUKERMARKEDET UTVIKLER SEG IKKE PÅ SAMME MÅTE SOM ENGROSPRISENE	26
4.5 NORSK NÆRINGSMIDDELINDUSTRI	29
5 STORFE	30
5.1 MARKED OG PRISER.....	30
5.1.1 Storfe/kalv 2014 – underdekning av norsk vare	31
5.1.2 Storfe/kalv 2015 – prognosen viser fortsatt underdekning.....	31
5.1.3 Målpris/engrospris, oppnådd pris og omsetningsavgift	32
5.1.4 Import av storfe må til for å dekke underskuddet i det norske markedet.....	33
5.1.5 Importvern for stykningsdeler begrenser handlingsrommet.....	35
5.2 PRISER OG PRISDANNELSE ETTER ENGROSPRISPUNKTET	37
5.2.1 Faktiske butikkpriser enkeltvarer	37
5.2.2 Forbrukerprisene har flatet ut i forhold til engrospris og produsentpris fra 2009	38
5.3 PRODUKSJON, STRUKTUR OG PRODUKSJONSØKONOMI.....	38
6 SAU OG LAM.....	41
6.1 MARKED OG PRISER.....	41
6.1.1 Sau og lam i 2014 – økte lammevekter	42
6.1.2 Sau og lam i 2015 – prognosene viser fortsatt importbehov	42

6.1.3	Målpris/engrospris, oppnådd pris og omsetningsavgift	43
6.1.4	Det er behov for om lag 2500 tonn import av sau/lam for å dekke markedet	43
6.1.5	Produksjon og prisutvikling internasjonalt	45
6.2	PRISDANNELSE ETTER ENGROSPRISPUNKTET FOR SAU OG LAM.....	46
6.2.1	Forbrukerpriser på sau og lam varierer mye	46
6.2.2	Forbrukerprisene har flatet ut i forhold til engrospris og produsentpris.....	47
6.3	PRODUKSJON, STRUKTUR OG PRODUKSJONSØKONOMI.....	48
7	EGG	51
7.1	MARKED OG PRIS.....	51
7.1.1	Egg 2014 – fortsatt stor produksjon.....	52
7.1.2	Egg 2015 – stabile tilførsler korrigert for førtidsslakting	52
7.1.3	Målpris/engrospris, oppnådd pris og omsetningsavgift	53
7.1.4	Import av egg er svært begrenset	53
7.1.5	Produksjon og prisutvikling internasjonalt – prisene i EU har normalisert seg.....	54
7.2	PRISER OG PRISDANNELSE ETTER ENGROSPRISPUNKTET FOR EGG.....	56
7.2.1	Forbrukerpriser på egg er redusert de siste par årene, men har økt den senere tiden	56
7.2.2	Forbrukerprisene følger noenlunde utviklingen i engrospriser, men påfallende stor prisøkning sommeren 2014.....	60
7.3	PRODUKSJON, STRUKTUR OG PRODUKSJONSØKONOMI.....	61
VEDLEGG 1.....		64

Sammendrag

Prisvurdering storfe

Prognosen fra september viser et underskudd av storfe på ca. 8 600 tonn i 2015 etter at alle importkvotene er utnyttet. Ved fastsetting av engrosprisen skal Nortura som markedsregulator legge betydelig vekt på prognosene for tilbud og etterspørsel for helt slakt. Isolert sett tilsier dette at prisene bør økes. Det er også et politisk mål å øke den norske storfekjøttproduksjonen.

Ved forrige prisfastsettelse ble det gitt signaler om å vri prisløypen for å stimulere til mer slakting i første halvår for å få bedre samsvar mellom slakting og etterspørsel. Det ble gjennomført en beskjedne prisøkning fra 1. juli 2014 på kr 0,30 per kg, både på grunn av den temporære overdekningen høsten 2013, som også preget 1. halvår 2014, men også ut fra ønsket om å gjennomføre de største prisøkningene i første halvår.

I inneværende prisperiode er planlagt gjennomsnittlig engrospris for storfekjøtt på kr 55,20 per kg for representantvaren for storfe (ung okse, alle klasser R og O unntatt R+ (fettgr. 2-, 2 og 2+)). **Ut fra en samlet vurdering økes planlagt gjennomsnittlig engrospris fra andre halvår 2014 med kr 1,50 per kg til kr 57,00 per kg for første halvår 2015.**

Prisvurdering sau/lam

Prognosen fra september viser en underdekning av norsk sau/lam i 2015 på ca. 1500 tonn. Ved fastsetting av engrosprisen skal Nortura som markedsregulator legge betydelig vekt på prognosene for tilbud og etterspørsel for helt slakt. Isolert sett tilsier dermed prognosen at prisene bør økes.

Sau/lam er relativt høyt priset sammenlignet med annet rødt kjøtt, men det er likevel et vedvarende underskudd av lam. Prisøkningen for andre halvår 2014 var på kr 0,70 per kg og markedssituasjonen tilsier at en fortsatt økning er tilrådelig. Redusert import tilsier imidlertid at underdekningen av norsk vare er litt lavere enn hva den har vært de siste årene. Prisveksten for lam bør derfor skje gradvis og forutsigbart.

I inneværende periode er gjennomsnittlig planlagt engrospris på kr 68,70 per kg. **Ut fra en samlet vurdering økes planlagt gjennomsnittlig engrospris fra andre halvår 2014 med kr 1,80 per kg til kr 70,50 per kg for første halvår 2015.**

Prisvurdering egg

Prognosene for 2015 viser et overskudd av egg på 700 tonn før eventuell import innenfor kvote.

Eggmarkedet har klare etterspørselstopper rundt jul, påske og i mai, mens produksjonen er jevnt fordelt utover året. Eggproduksjonen er i dag dimensjonert slik at den kan dekke behovet for konsumegg også i høysesongene. Det er ønskelig å opprettholde dagens produksjonskapasitet for å dekke etterspørselstoppene samt for å møte befolkningsveksten. Det vil derfor kunne oppstå noe reguleringsbehov også i 2015.

Forbrukerprisene på egg viste en fallende tendens fram til sommeren, deretter økte prisene mer enn KPI. Økningen kom omtrent samtidig med engrosprisøkningen. Forbruket av egg, målt som salg i dagligvarehandel, har også stagnert etter noen år med forbruksøkning. Avsetningsmulighetene tilsier at man må være forsiktig med prisøkning.

Dekningsbidraget i produksjonen er omtrent som ved forrige vurdering. Kraftfôrprisene har økt noe, i all hovedsak som følge av jordbruksbruksoppgjøret 2013, og kostnadene i verdikjeden sett under ett har økt noe.

Ut fra en samlet vurdering videreføres planlagt gjennomsnittlig engrospris på 18,80 per kg for første halvår 2015.

1 I grunnlagsdokumentet gjennomgås forhold som har betydning for fastsetting av *gjennomsnittlig planlagt engrospris*

Den volumbaserte markedsordningen for storfekjøtt ble avtalt i Jordbruksoppgjøret 2009 og implementert fra 1. juli samme år¹. Tilsvarende ble sau/lam og egg avtalt regulert etter den volumbasert markedsordning fra 1. juli 2013 i jordbruksavtalen samme år².

I den volumbaserte markedsordningen skal Nortura som markedsregulator fastsette *planlagt gjennomsnittlig engrospris på representantvaren for kommende prisperiode*. Dato for fastsetting og kunngjøring av planlagt gjennomsnittlig engrospris er innen 30. mai og 30. oktober hvert år. Som et grunnlag for den interne og eksterne prosessen fram mot beslutning, blir det utarbeidet et *grunnlagsdokument* hvis hovedfunksjon er å dokumentere og vurdere alle relevante forhold før Nortura fastsetter planlagt gjennomsnittlig engrospris. Det vil være viktig å peke på faktorer som har karakter av å være ekstraordinære. Det dokumentet du leser nå, omtaler de forhold som er relevante for fastsetting av planlagt gjennomsnittlig engrospris på storfe, sau/lam og egg for prisperioden 1. januar 2015 til 30. juni 2015 slik som dokumentet foreligger etter styrebehandling den 22. oktober 2014

Blå tekst i grønn ramme oppsummerer og konkluderer for det påfølgende avsnittet.

I kapittel 2 gjennomgås de enkelte elementene i markedsregulering etter volummodellen. I kapittel 3 ses det på makroforhold, forbrukertrender og rammevilkår ellers som påvirker mulighetsområdet, mens det i kapittel 4 ses nærmere på prognoser og de forhold som er mer spesifikke for jordbruket og næringsmiddelindustrien. I kapittel 5, 6 og 7 gjennomgås de produksjonsspesifikke forholdene for henholdsvis storfe, sau/lam og egg.

Utgaven for prisfastsettelsen for 1. halvår er normalt en slankere utgave enn hva tilfellet er for fastsettelsen for 2. halvår. Den spesielle prosessen rundt jordbruksforhandlingene våren 2014 gjorde at resultatet av forhandlingene ikke var klart før forrige utgave måtte ferdigstilles. Resultatet behandles derfor i denne utgaven. *Der hvor det ikke har tilkommet ny informasjon av betydning siden forrige prisfastsettelse, refereres det til tidligere utgave i kursiv.*

¹ Stortingets behandling av St.prp. nr. 75 (2008 -2009) Om Jordbruksoppgjøret 2009

² St.prp. nr 164 S (2012-2013)

2 Markedsregulering etter volummodellen

Markedsregulering uten målpris skjer innen visse rammer og regelverk. For markedsregulator innebærer det et sett ulike plikter og tiltak. Rammeverket for markedsordningene er nøye nedfelt i offentlige forskrifter og retningslinjer. De viktigste er:

1. **FOR 2003-07-01 nr 919:** Forskrift om Omsetningsrådets myndighet vedrørende markedsregulering for jordbruksråvarer (Rammeforskriften, fastsatt av LMD, og sist endret 3. september 2014)
2. **FOR 2005-12-22 nr 1723:** Forskrift om administrative tollnedsettelse for landbruksvarer (FAT-forskriften, fastsatt av LMD og sist endret 3. september 2014)
3. **FOR 2008-10-22 nr 1136:** Forskrift om markedsregulering til å fremme omsetningen av jordbruksvarer (Fastsatt av Omsetningsrådet og sist endret 36. september 2014)
4. **Retningslinjer for markedsreguleringen av kjøtt** (Fastsatt av Omsetningsrådet 31. mars 2011, sist endret 14. februar 2014)
5. **Retningslinjer om informasjonsflyt i kjøttsektoren** (Fastsatt av Omsetningsrådet 31. mars 2011, endret 21. juni 2013)
6. **Retningslinjer for markedsregulering av egg** (Fastsatt av Omsetningsrådet 29. mars 2012, sist endret 19. februar 2014)
7. **Retningslinjer om informasjonsflyt i eggsektoren** (Fastsatt av Omsetningsrådet 21. juni 2013)

Se forøvrig Grunnlagsdokument for 2. halvår 2014 for mer utdypende informasjon om volummodellen og rettigheter og plikter som følger av regelverket.

3 En rekke makroforhold påvirker mulighetsområdet

Både tilbuds- og etterspørselssida påvirkes av den generelle økonomiske og sosiale utviklingen og de politiske rammevilkårene. I dette kapitlet peker vi på noen sentrale områder av utviklingen i landbrukspolitikken spesielt og nasjonaløkonomien generelt. Forhold som forbruks- og befolkningsutvikling, utviklingen i BNP, lønns- og kostnadsvekst og konsumprisutvikling vurderes. I tillegg omtales kort noen viktige trender i forbrukermarkedet og indikatorer på tilstanden hos våre viktigste handelspartnere.

3.1 Norsk landbrukspolitikk i endring

Landbrukspolitikken er i forandring. Regjeringen har fått grønt lys fra Støttepartiene til reformer "som kan gi økt lønnsomhet". Mye er fremdeles uklart, men årets jordbruksforhandlinger ga signaler om økt produksjon og endret prioritering av overføringer til jordbruket.

3.1.1 Regjeringserklæringen og samarbeidserklæringen viser nye takter i landbrukspolitikken

Stortinget behandlet landbrukspolitikken i *Meld. Nr. 9 (2011 – 2012)* og gav sine merknader i *Innst. 234 S (2011 – 2012)*. Meldingen og Stortingets behandling anses som kjent. Se eventuelt *Grunnlagsdokument for 2. halvår 2013 for en gjennomgang av meldingen*.

Valget høsten 2013 ga grunnlag for Regjeringsskifte, og Regjeringen Solberg ble dannet. Det er en mindretallsregjering av H og FrP, men den har inngått en omfattende samarbeidsavtale med V og KrF. I *Samarbeidserklæringen* heter det om landbruk at avtaleinstituttet skal opprettholdes, og at det skal legges vekt på forutsigbarhet og reformer som kan gi økt lønnsomhet. Regjeringserklæringen er mer utfyllende, og det varsles bl.a. betydelige reformer i eiendomspolitikken. Regjeringen går videre inn for økt norsk matproduksjon, mindre reguleringer, reduserte overføringer og større konkurranse i matvaresektoren, inkl. for landbrukssamvirket. Det varsles gjennomgang av kvoteordninger og markedsreguleringssystemet. Stortinget ga i forbindelse med behandlingen av Statsbudsjettet for 2014 en viss klargjøring av rammene for landbrukspolitikken framover. Den hittil viktigste klargjøringen fra Regjeringen og Stortinget kom ved behandlingen av Jordbruksoppgjøret 2014. De sentrale dokumentene er *Prop. 106 S Jordbruksoppgjøret 2014* og *Innst. 285 S (2013 – 2014)*.

I Innst. 8S (2013-14) Statsbudsjettet for 2014, klargjorde Stortingsflertallet visse premisser for landbrukspolitikken framover. Hele komiteen står bak sentrale merknader og viderefører en rekke felles merknader fra Innst. S 234 (2011-2012) som bredt forankrede føringer for landbrukspolitikken de nærmeste årene. Næringskomitéen viser til en rekke merknader fra Innst. 234 S (2011-2012), bl.a.:

- «Komiteen er opptatt av at landbruket får rammevilkår som kan bidra til at næringens samlede lønnsomhet kan bedres i årene som kommer.»
- «Komiteen vil legge til rette for en variert bruksstruktur som både tar hensyn til tradisjonelle familiebruk og gir mulighet for ulike samarbeidsformer.»
- «Komiteen viser til at matindustrien er en viktig del av en komplett verdikjede for produksjon av næringsmidler, den største vareproduserende verdikjeden i fastlands-Norge. Det er et gjensidig avhengighetsforhold mellom norsk næringsmiddelindustri og norsk landbruk, og komiteen er opptatt av å sikre verdiskaping og lønnsomhet i hele kjeden. Det er viktig å sikre norsk matindustri gode og konkurransedyktige rammevilkår, også i forhold til økt internasjonal konkurranse».
- «Komiteen viser til at god rekruttering til landbruket er avgjørende for å kunne øke matproduksjon og nå andre mål. Komiteen ser det som viktig at regjeringen fører en landbrukspolitikk som gir ungdom framtidstro, lyst og muligheter til å satse på landbruket som yrke.»

Videre sier Næringskomitéen bl.a. følgende i Innst. 8 S (2013-2014):

- «Komiteen viser til at det er bred enighet om at lønnsomheten i norsk landbruk må styrkes, og at dette kan gjøres både ved økt inntekt og lavere utgifter.»
- «Komiteen viser til den brede enigheten om viktigheten av å gi incentiver til investeringer og driftsoptimalisering. I dette ligger investeringsordninger, bistand fra virkemiddelapparatet og andre tiltak som øker investeringsmulighetene i landbruket. I dette ligger også en forutsigbar landbrukspolitikk, som gir landbruksnæringen trygghet for sine investeringer.
- Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til samarbeidsavtalen mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti som sier at «det skal legges vekt på forutsigbarhet og reformer som kan gi økt lønnsomhet.»

- «Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser til at tilretteleggelse for variert bruksstruktur fordrer rammevilkår og virkemidler som sikrer lønnsomhet uten særlig hensyn til produksjonskapasitet og bruksstruktur»
- «Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti og Venstre, viser videre til «Sundvolden-erklæringen» av 7. oktober 2013 der det tas til orde for å styrke landbruket gjennom forenkling av lover, regler og støtteordninger for blant annet å bedre rekrutteringen. Flertallet opplever at arbeidet med forenkling av regelverket, virkemiddelapparatet og støtteordningene har bred støtte og at dette bør være en del av drøftingene under årets jordbruksforhandlinger.»
- «Komiteen understreker viktigheten av å legge til rette for økt rekruttering for å nå de ambisiøse målene om økt matproduksjon med intensjon om å opprettholde selvforsyningsgraden. Komiteen peker på at det, for å sikre økt rekruttering, er viktig med stabile rammevilkår for næringen, samt tilretteleggelse for at motiverte aktører kan ha anledning til å etablere seg innen næringen. I dette ligger også behovet for å særlig legge til rette for at unge skal ha forutsetninger for å etablere seg på bruk».

I *Innst. 285 S (2013 – 2014) Jordbruksoppgjøret 2014* går Stortingsflertallet videre med klargjøring av rammene for landbrukspolitikken framover. Jordbruksforhandlingene ble brutt fra jordbrukets side, og Regjeringens tilbud ble lagt til grunn i Prop. 106 S (2013 – 2014). Imidlertid foregikk det forhandlinger mellom Samarbeidspartiene og Regjeringen før den ordinære komitebehandlingen, der det ble enighet om vesentlige forandringer av en del elementer. I den ordinære komitebehandlingen var det også i denne omgang brede flertallsinnstillinger, men komiteen var ikke så samlet som tidligere på sentrale politikkområder. Samarbeidspartiene (H, FrP, KrF og V) står bak bl.a følgende flertallsmerknader:

- «Samarbeidspartiene ønsker et miljøvennlig, bærekraftig og fremtidsrettet norsk landbruk med både store og små bruk i hele landet»
- «Det er et mål at norsk landbrukspolitikk skal stimulere til økt matproduksjon, med intensjon om økt selvforsyning, blant annet av hensyn til norske forbrukere og av beredskapshensyn»
- «Flertallet mener at matproduksjon er jordbrukets hovedoppgave»

- «Vilkårene for jordbruksdrift er forskjellige i ulike deler av landet, og jordbruket bidrar også til andre viktige samfunnsgoder enn mat, slik som ivaretagelse av norsk kulturlandskap, reiseliv og spredt bosetning»
- «Flertallet mener det må opprettholdes en differensiering i virkemidlene, som legger til rette for en variert bruksstruktur og sikrer bærekraftig produksjon på jordbruksarealene i hele landet»
- «Flertallet er enige om at statens tilbud til fremtidige jordbruksoppgjør skal være i tråd med de føringene som ligger til grunn i innstillingen til dette årets jordbruks-oppgjør og Innst. 8 S (2013 – 2014)»
- «Flertallet viser til at samarbeidspartiene mener virkningen av politikken som nå vedtas bør være gjenstand for en grundig evaluering, og at det i jordbruksoppgjøret for 2015 gjøres rede for konsekvenser som er synlige på kort sikt »
- «Flertallet er videre enige om at det skal legges frem en stortingsmelding om landbruket og skognæringen i et fremtidig Norge»

Komiteen står samlet om bl.a. følgende merknader:

- «Komiteen mener det er avgjørende at landbrukspolitikken som føres gir trygg og sikker mat, landbruk over hele landet, økt verdiskaping og ei bærekraftig næring»
- «Komiteen ser det som viktig å opprettholde norsk matproduksjon som kan sikre tilgang på norske råvarer til næringsmiddelindustrien over hele landet, for å sikre at norske forbrukere får den maten de etterspør»

3.1.2 Jordbruksforhandlingene 2014 fikk etter hvert et uvanlig forløp

Jordbruket brøt forhandlingene og Regjeringen la sitt tilbud til grunn i Prop. 106 S. Etter forhandlingsbruddet ble det ført samtaler mellom Regjeringen og Støttepartiene, og før oppstart av den ordinære komite-behandlingen i Stortinget forelå det en avtale om endringer mellom Samarbeidspartiene. Avtalen inneholdt en påplussing av den økonomiske rammen med 250 mill. kr, og det ble også gjort mange endringer i fordelingen av rammen. Nedenfor omtales kort de forhold som har særlig relevans for fastsetting av prisene i dette Grunnlagsdokumentet.

Korn, kraftfôr

Målprisen på matkorn og forkorn økte med 5 øre per kg. Prisnedskrivningstilskuddet til alt norsk korn økte også med 5 øre per kg. Det ble derfor lagt til grunn at endringene samlet vil føre til *uendret råvarepris* på matmjøl og kraftfôr.

Melk

"For å øke melkeprodusentenes tilpasningsmuligheter og bedre mulig utnyttelse av det lokale ressursgrunnlaget og kapitalen", ble det bestemt et felles produksjonstak på 900 000 liter for alle melkeforetak i kvoteordningen for melk. Det ble også gjort endringer i reglene for omsetning av melkekvoter, og en arbeidsgruppe skal se på regioninndelingen for omsetning av kvoter.

Målprisen økte med 15 øre per liter, og det ble innført husdyrtilskudd også for melkekyr utover de første 50 melkekyrne.

Ammeku/storfekjøtt

I husdyrtilskuddet ble det bestemt at det skal være like satser og **ett** satsintervall opp til 50 ammekyr. Dette er en sterk økning for det nåværende satsintervallet 25 -50 ammekyr. Det ble også innført husdyrtilskudd for ammekyr utover 50 ammekyr og for andre storfe utover 250 dyr. Driftstilskuddet per foretak ble økt marginalt.

Sau/lam

I husdyrtilskuddet ble antall satsintervaller redusert til ett under 100 sauer og ett over 100 sauer. Kvalitetstilskuddet til lam ble mer enn doblet, til 500 kr per slakt, og deler av det økte tilskuddet ble finansiert med redusert husdyrtilskudd i det nåværende satsintervallet for de første 50 sauene. For øvrig vil husdyrtilskudd til sau bli utbetalt uavhengig av driftsform, inkl. utgangarsau.

Produksjonstilskudd og tilskuddstak

Bunnfradraget i dyretilskuddet ble hevet med 3 000 kroner, slik at 6 000 kr vil bli den nye nedre grensa for utbetaling. I husdyrtilskuddene ble det opprettet satser for dyr utover de nåværende grensene for tilskudd, men til tross for dette ble antall satsintervall totalt redusert. *Beløpstaket for husdyrtilskudd per foretak ble dobla, og fastsatt til 560 000 kr per foretak.* Strukturprofilen for arealtilskudd innenfor hver sone ble utjamna, slik også Jordbruket foreslo i sitt kravsdokument.

Det nye produksjonstaket for kumelk på 900 000 l innebærer en meget stor økning sammenlignet med dagens grenser for enkeltbruk. Dette vil trolig sette ny fart i strukturendringene i melkeproduksjonen, med betydelig risiko for at storfekjøttproduksjon på melkebruk blir nedprioritert. Dette vil utfordre interessen for framføring av kalver og slaktedyr fra melkeproduksjonen. Det er en risiko for at kalveslaktinga øker, viss ikke storfekjøttproduksjonen kan tilby en tilstrekkelig god lønnsomhet. Kvalitetstilskuddet for

storfe ble ikke endret, og det ble vist til at det vil ta litt tid før en kan vurdere om storfekjøttproduksjonen har fått sterke nok stimuli. Ellers gir tilskuddsendringer og endra tilskuddsprofil signaler om økt produksjon, særlig av sau/lam, men også av storfekjøtt. Distriktsprofilen i tilskudda er om lag uendra, og det vil først og fremst være endringer i den regionale produksjonsfordelinga som gir utslag for distriktenes andeler av tilskudda.

I kapittel 4.3 presenteres hvordan jordbruksoppgjøret har slått ut på referansebrukene³. I tredje avsnitt under hver produksjon (kap 5, 6 og 7) vurderes virkningen på dekningsbidrag og kostnader.

3.2 Indikatorer for nasjonaløkonomien tilsier at forbrukernes kjøpekraft forblir høy, men noe redusert forbruk⁴

Det er gode økonomiske utsikter, med en årlig vekst i privat forbruk i størrelsesorden 2-3 prosent. De makroøkonomiske forholdene tilsier at det ligger til rette for en moderat prisøkning.

3.2.1 Fortsatt god kjøpekraft

Ifølge kvartalsvis nasjonalregnskap økte BNP for Fastlands-Norge med 1,2 prosent i andre kvartal 2014. Veksten var høyere enn ventet i forrige rapport. Særlig høy eksport av kraft og fisk trakk veksten opp. Disse næringene påvirkes i stor grad av naturgitt forhold som kan gi nokså store, kortsiktige svingninger. Totalt sett forventes en lav BNP vekst i tredje kvartal.

Kronekursen svekket seg betydelig etter framleggingen av pengepolitisk rapport i juni. I perioden etter viste flere økonomiske indikatorer for norsk økonomi en sterkere utvikling enn markedsaktørene forventet og kronen styrket seg. Den senere tid har kronen svekket seg noe igjen.

De siste årene har veksten i husholdningenes konsum vært moderat og sparerenten økende. Anslagene for privat konsum er lite endret fra juni, men veksten inneværende år kan bli litt høyere enn tidligere anslått. Norges Bank anslår at veksten i det private konsumet vil ta seg opp fra ca. 2 prosent i år til 3 prosent årlig de nærmeste to-tre årene.

³ BFJ (2014).

⁴ Pengepolitisk rapport 3/14 hvor ikke annet er nevnt <http://www.norges-bank.no/Publisert/Publikasjoner/Pengepolitisk-rapport-med-vurdering-av-finansiell-stabilitet/314-Pengepolitisk-rapport/> , 19. september 2014

Prisveksten har vært høyere enn tidligere anslått. I juli var årsveksten i KPI 2,2 prosent, men avtok til 2,1 prosent i august. Konsumprisveksten anslås til 2 ½ prosent i år og 2 ¼ prosent for 2015.

Arbeidsledigheten har holdt seg stabil den siste tiden. I august var den registrerte ledigheten 2,8 prosent av arbeidsstyrken. Arbeidsledigheten kan øke noe de nærmeste årene.

Endringer i Norges Banks styringsrente vil normalt ha innvirkning på de mest kortsiktige rentene i pengemarkedet og for bankenes innskudds- og utlånsrenter. Renten settes med sikte på at inflasjonen over tid skal være nær 2,5 prosent. Hovedstyret i Norges Bank besluttet i møtet 17. september å holde styringsrenta uendret på 1,5 prosent.

3.2.2 Fortsatt befolkningsvekst, men laveste siden 2006

Befolkningsveksten er den viktigste driveren i utviklingen i forbruket. Per 1. juli 2014 er folketallet i Norge på 5,14 millioner. Tilveksten var på 13 300 i 2. kvartal 2013. Den kvartalsmessige befolkningsveksten har ikke vært lavere siden 2. kvartal 2007⁵.

3.2.3 Fortsatt usikre økonomiske utsikter hos våre handelspartnere⁶

Den moderate økonomiske oppgangen fortsetter i industrilandene, men usikkerheten om utviklingen fremover i Europa har økt. BNP stagnerte i euroområdet og i Sverige har veksten vært lavere enn ventet. Veksten hos Norges handelspartnere anslås likevel å ta seg opp fra 1,4 prosent i fjor til 2 prosent i år. Utover forventes en vekst på rundt 2 ½ prosent årlig.

Den gradvise opphenting i euroområdet fortsetter, men utviklingen har vært svakere enn ventet. Vekstraten ventes å ta seg noe opp i andre halvår. Veksten i konsumprisindeksen har vært lavere enn ventet og skyldes i hovedsak lav vekst i energiprisene. Det er usikkert i hvor stor grad konflikten i Ukraina vil virke dempende på husholdningenes forbruke og bedriftenes investeringer, men euroområdets eksport mot Russland er beskjeden og det ventes derfor at

⁵ <http://ssb.no/befolkning/statistikker/folkendrkv/kvartal> , 06.10.2014

⁶ Pengepolitisk rapport 3/14 hvor ikke annet er nevnt <http://www.norges-bank.no/Publisert/Publikasjoner/Pengepolitisk-rapport-med-vurdering-av-finansiell-stabilitet/314-Pengepolitisk-rapport/> , 19. september 2014

effekten er beskjeden økonomien sett under ett. For svin har det influert betydelig på prisene i EU, mens effekten for storfe har vært beskjeden⁷.

3.3 Produksjon av kjøtt og egg må tilpasse seg endringene i spisevaner – men samtidig må man ta høyde for at man må få avsetning for hele dyret

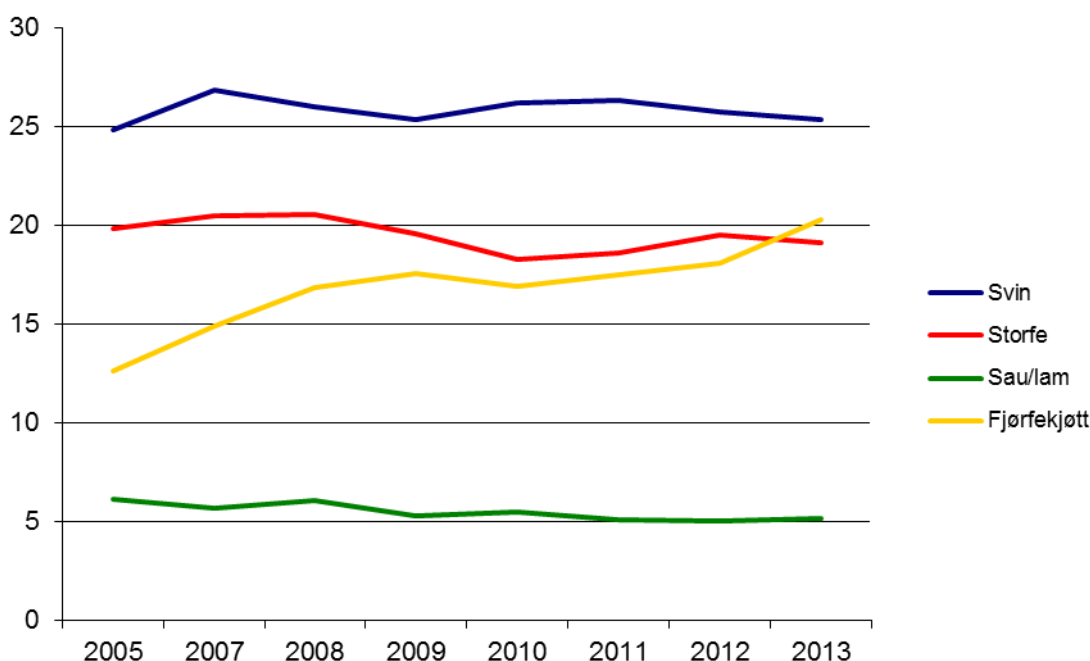
Det totalt kjøttforbruket øker, men marginalt. Det er store forskjeller mellom kjøttslagene og fortsatt en dreining av forbruket mot hvitt kjøtt (fjørfe). Det kan likevel se ut til at vekstraten i forbruket av hvitt kjøtt har avtatt noe.

Forbruket av egg har økt noe de siste årene, men veksten har stagnert. Forbruksøkning framover vil trolig følge befolkningsveksten.

3.3.1 Kjøttforbruk per innbygger – vridning mellom kjøttslag

Kjøttforbruket per innbygger har vokst relativt kraftig gjennom nittitallet og fram til 2008. Veksten er i stor grad i form av økt forbruk av hvitt kjøtt, som kylling.

Figur 3-1 viser utviklingen fra 2005-2014, basert på engrossalg og folketall.

Figur 3-1 Kjøttforbruk per innbygger

⁷ Clitravi (2014) Russian ban - Meat markets situation as presented today at Management Committee (European Commission). PP-presentasjon. Mottatt fra Clitravi 02.10.2014

Figuren viser en utflating av forbruket av svin og sau/lam, en reduksjon i storfeforbruket og jevn og høy vekst i forbruket av fjørfekjøtt. I følge de siste signalene fra markedet har veksten i forbruket av fjørfe stagnert. Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) har beregnet det reelle kjøttforbruket, korrigert for bein, avskjær og annet svinn som ikke spises, til rundt 51,3 kg i 2012, en liten økning på ca. 1,1 prosent fra året før. I følge disse tallene er det forbruket av storfe og fjørfe som øker mest, mens mengden svin er noe redusert fra 2011 til 2012. Det er noen avvik mellom de to metodiske tilnærmingene, men begge tilnærminger viser at totalforbruket i all hovedsak drives av befolkningsutviklingen.

3.3.2 Forbruket av egg er lite påvirket av prisendringer mm

Egg er en lite prissensitiv vare. Engrossalget av egg har økt omtrent i takt med befolkning. Riktignok at har forbruket av egg økte fra 11,5 kg per pes i 2008 til 12,65 i 2012, men har deretter falt marginalt og estimert til 12,5 i 2013⁸. Det er spekulert i om økningen i eggforbruket har sammenheng med en forbigående lavkarbotrend, men det er ikke dokumentert.

3.3.3 Volumutvikling på varegruppenivå

Tall fra Nielsen på varegruppenivå for området kjøtt og egg hittil i år (pr. uke 32, 2014) viser at totalmarkedet målt i verdi er økt med 3-4 prosent målt på rullerende år.

⁸ Budsjettnemda 2014 – Totalkalkylen:

http://www.nilf.no/budsjettnemnda_for_jordbruket/grunnlagsmateriale_til_jordbruksforhandlingene_1, tabell 2.7

Tabell 3-1 Verdi- og volumutvikling hittil i år til og med uke 32 2014 med endring fra samme periode i fjor. Viktige varegrupper kjøtt / egg.⁹

Varegruppe	Totalmarked hittil i år			
	Verdi (1000 kr)	Endr. (%)	Volum (tonn)	Endr. (%)
Ferskt rent kjøtt	2 557 709	9,5	Ikke tilgj.	-
Fersk fjærkre	1 694 143	8,0	Ikke tilgj.	-
Ferske deiger/farser	1 554 104	8,7	18 364	1,1
Pølser	1 660 819	9,5	24 904	-4,8
Ferskt kjøttpålegg	1 375 997	2,3	7 735	0,0
Egg	1 184 416	3,5	26 309	4,4
Spekepølse	992 111	3,8	4 261	3,2
Ferskt bearb. kjøtt	772 543	9,9	7 673	-0,3
Skivet spekemat	456 636	3,3	1 273	5,3
Skivet bacon	365 460	10,6	2 203	4,2
Fersk postei	285 635	-1,6	2 307	-1,6
Dypfryst bearb. kjøtt	276 171	2,6	2 425	3,5
Hermetiske middagsr.	141 896	-0,6	2 907	-5,8
Hermetisk kjøtt	71 416	-0,5	968	-3,5
Sum varegrupper*	13 688 462	6,6	Ikke tilgj.	-

"Vinnerne" er, når en ser på både total verdi og relativ endring, ferskt rent kjøtt og fersk fjærkre når man måler i verdi. Det er ikke tilgjengelig volumtall for disse varene. Ferske deiger/farser og skivet bacon har økt betydelig i verdi, men betydelig mindre i volum. Det er dermed tatt ut en høyere pris til forbruker på disse varene enn man har gjort det foregående rullerende året. For pølser har det vært en betydelig verdioppgangen (9,5 prosent), men redusert volum (-4,8 prosent). Det kan tilskrives økt pris på pølser som følge av økt kjøttinnhold og mindre bruk av pølser som tilbuds- og kampanjevare.

For egg økte verdien noe mindre enn volumet, men det er en positiv utvikling sammenlignet med hva vi så høsten 2013 hvor verdien sank og volumet økte.

3.3.4 Hovedtrender innen spisevaner

Ipsos MMIs store spisevaneundersøkelse, Spisefakta 2014, viser at nordmenn beveger seg i det som gjerne beskrives som "moderne og idealistisk retning". Motsetningen til dette er "tradisjonell og materialistisk". Dette kan også influere på hvordan vi spiser og hvilke mat vi

⁹ Nielsen (2014)

etterspør. Nedenfor listes de konklusjonene opp som anses å ha størst betydning for forbruket av kjøtt og egg:

- Det er fortsatt økt interesse for helseriktig kosthold og fortsatt økende treningsfrekvens, men den grunnleggende verdien "helse" ser ut til å ha passert et toppunkt.
- Naturlighet anses som en forutsetning for at matvarer skal kunne anses som sunne. Stadig flere unngår produkter med kunstige tilsetningsstoffer
- Fett oppleves fortsatt ikke som så farlig som det var for noen år siden, men bildet har korrigert seg litt
- Holdningen til ferdigmat skjerpes mht. sunnhet og tilsetningsstoffer, produkter som posesuppe/posegryte og frossen pizza går tilbake
- Flere har fokus på «norsk opprinnelse»
- Økologi er igjen i fremgang
- Korteist mat og norske matspesialiteter er også i vinden
- Færre fokuserer særskilt på «lav pris», men samtidig:
 - o Nordmenn shopper matvarer ofte og stadig flere velger lavprisbutikker
- Hjemmemåltidene, frokost og middag står meget sterkt og nistepakke laget hjemme
- Det er flere hobbykokker blant oss. Vi spiser middag senere på dagen, vi planlegger innkjøpene tidligere enn før og vi er villige til å investere mye tid på å lage middagen - også på hverdager
- Kjønnssrolleutviklingen for middagsmatlaging og matinnkjøp reverseres – igjen «mer mor» og «mindre far»
- Vi spiser oftere middag på restaurant og vi har en økende forkjærlighet for «take away»
- Japansk mat (sushi) øker i popularitet, men det er fortsatt langt opp til at dette er på samme nivå som for eksempel taco
- Fisk er på offensiven – mer tilgjengelig produktutvalg – mer «trendy»

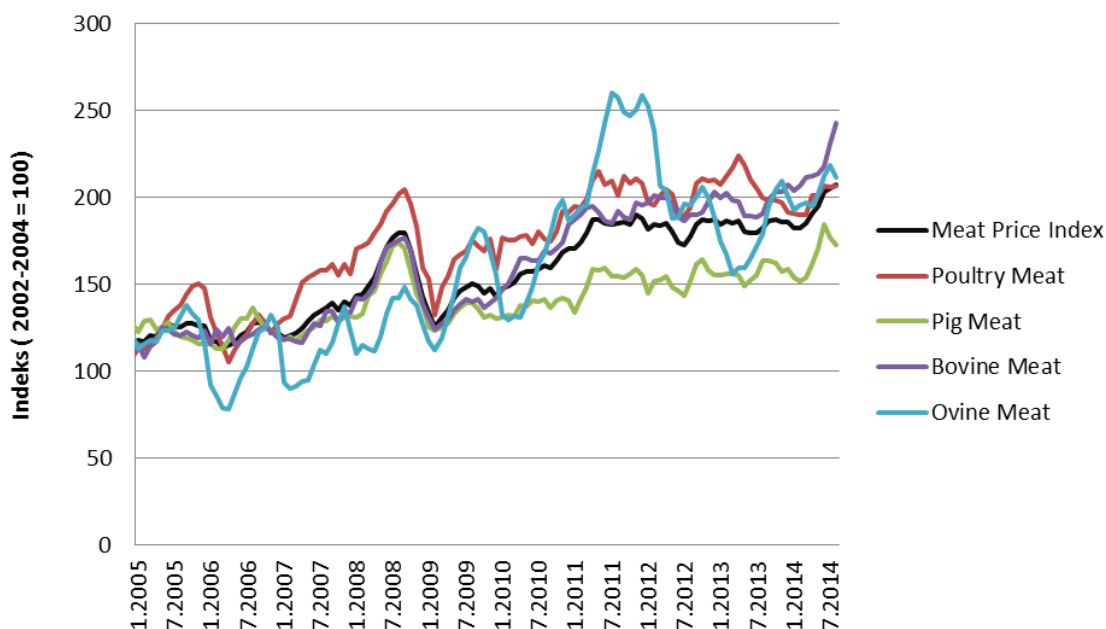
3.4 Import og internasjonale betingelser

De internasjonale prisene er gjennomgående på et tilstrekkelig høyt nivå til at importvernet etter omleggingen i 2013 sikrer rom for norsk prisdannelse. Den økende grensehandelen hvor kjøtt er en viktig vare, legger indirekte føringer på prisutviklingen for norsk kjøtt. WTO og andre handelsavtaler legger føringer for den nasjonale landbrukspolitikken på områder som markedsadgang (importvern), internstøtte og eksportsubsidier. Begrensninger på reguleringseksport gjør at det normalt må finnes avsetning for overskuddsproduksjon i det nasjonale markedet. Kvoteimport og import fra GSP-land utgjør for flere kjøttslag en betydelig del av de årlige tilførslene, og vil derfor måtte være en del av markedsvurderingene.

Det har ikke skjedd endringer eller omlegginger i tollvernet siden forrige grunnlagsdokument. Det vises til grunnlagsdokumentet for 2. halvår 2014 for en mer utfyllende vurdering av importvernets betydning. Det vises for øvrig også til dokumentet "Internasjonale rammevilkår – handelspolitikk" på Norturas nettsider for informasjon om handelsavtaler, EØS, GSP, MUL mm.

3.4.1 FAOs kjøttprisindeks – 14 prosent over tilsvarende periode i fjor¹⁰

FAOs indeks for kjøtt var i august 14 prosent over tilsvarende tidspunkt i fjor. Økningen skyldes hovedsakelig en sterk økning i prisene for storfekjøtt i Australia. Gjenoppbygging av bestanden og tilhørende mindre vare til eksport kombinert med stor etterspørsel fra Asia, har drevet opp prisene¹¹. Som det framgår av figuren over er det noe variasjon mellom de ulike kjøttslagene.

Figur 3-2 FAOs kjøttprisindeks viser at prisenivået er høyt, men variasjon mellom kjøttslagene

¹⁰ <http://www.fao.org/economic/est/est-commodities/meat/en/>, 22.09.2014

¹¹ <http://www.fao.org/economic/est/est-commodities/meat/en/>, 16.09.2014

I følge OECD-FAO Outlook 2014-2023¹², så forventes verdens kjøttproduksjon å øke med 1,6 prosent per år de nærmeste ti årene, dvs. en nedgang fra 2,3 prosent de foregående ti årene. Fjørfe vil, drevet av etterspørselen, innen 2020 være den største sektoren. Også lam/sau vil oppleve sterk vekst etter en tiårsperiode med beskjeden vekst. 78 prosent av veksten i kjøttproduksjon det kommende tiåret vil komme i utviklingsland. I det kommende tiåret vil andelen av kjøttet som eksporteres forbli på ca 10 prosent av produksjonen, hvor storfe har en eksportandel på 15,8 prosent. Nord- og Sør-Amerika vil få en mer fremtredende rolle som eksportører, mens EUs rolle som eksportør vil reduseres. EUs rolle vil svekkes som følge av høye kostnader, sterk valuta og strenge dyrevelferdskrav. Noen utviklingsland vil kunne nyttiggjøre seg av høye internasjonale priser. Det gjelder særlig Argentina, Brasil, India og Thailand. India seiler opp som en viktig eksportør av storfe til andre utviklingsland og da særlig i form av bøffelkjøtt.

3.4.2 Kjøtt er en viktig vare i grensehandelen

Nordmenn handlet for 13,6 milliarder kroner på dagsturer til utlandet i firekvartalsperioden fra 3. kvartal 2013 og til og med 2. kvartal 2014. Dette er en økning på 1,1 milliard, eller 9 prosent, sammenlignet med tilsvarende periode ett år før.¹³ Kjøtt står for en betydelig del av grensehandelen. Det handles omtrent 17 000 tonn kjøtt og kjøttvarer, hvorav 8 600 tonn er handlet i Sverige¹⁴. Svenskehandelen kan imidlertid se ut til å ha en litt avtakende frekvens. Mens det i 2009 var 29 prosent på Østlandet u/Oslo som sa de hadde vært i Sverige for å handle 4 ganger eller mer de siste 12 månedene. Andelen var i 2013 på 26 prosent¹⁵.

Se kapittel 5, 6 og 7 for mer detaljer om det internasjonale markedet for hhv storfe, sau/lam og egg.

¹² <http://www.oecd.org/site/oecd-faoagriculturaloutlook/publication.htm> - kapittel 7 om kjøtt, 22.09.2014.

¹³ <http://www.ssb.no/varehandel-og-tjenesteyting/statistikker/grensehandel/kvartal/2014-09-12#content> 16.09.2014

¹⁴ Statens landbruksforvaltning: Omverdenen til norsk landbruk og matindustri 2013. I stor grad referert til Jordbruksverkets rapport (ibid.)

¹⁵ IPSOS MMI (2014) - Spisefakta

4 Om norsk jordbruk og næringsmiddelindustri

4.1 Marked og pris – prognoser

Prognosene utarbeides av Totalmarked kjøtt og egg. Prognosen som legges til grunn ble lagt fram den 10. september 2014.

Prognosene for gris ser per september ut, for første gang på lang tid, til å vise et lite underskudd i 2014. Prognosene for 2015 viser balanse. Det er fortsatt overskudd av egg, men mindre enn tidligere prognostisert. Det er et underskudd av storfe og lam/sau i 2014 som vil vedvare også i 2015.

4.1.1 Kjøtt- og eggmarkedet i 2014 - bedring for grisen

Tabell 4-1 nedenfor viser total produksjon og salg av kjøtt og egg i 2014.

Tabell 4-1 Total produksjon og salg av kjøtt og egg i 2014 – prognose per september

	Tilførsler		Import- kvoter	Engrossalg		Balanse
	tonn	%		tonn	%	
Storfe/kalv	79 400	95	7 570 ¹⁾	93 800	97	-6 800
Sau/lam	22 900	100	1 336 ²⁾	25 450	97	-1 200
Gris	129 600	102	2 000 ³⁾	132 900	104	-1 300
Egg *	60 450	102	311 ⁴⁾	60 100	102	700

* Det er beregnet tatt ut nesten 1.100 tonn gjennom førtidsslaktning i 2014

1) For storfe er det inkludert en antatt SACU-import av 4.921 tonn storfekjøtt m/ben. Videre er WTO-kvoten på 1084 tonn, EU-kvote på 900 tonn og GSP-kvote på 665 tonn biffer og fileter (omregnet til storfekjøtt m/ben) tatt med.

2) Importen inkluderer WTO-kvoten på 206 tonn, import av 600 tonn fra Island og 530 tonn SACU m/ben.

3) Inkludert spekk og småflesk på 1.300 tonn og 100 tonn av WTO-kvoten på 1.381 tonn. Inkluderer også EU-kvote på 600 t.

4) Import på 311 tonn tom. juli. (WTO-kvote på 1.295 tonn og EU-kvote på 290 tonn skallegg).

Totalmarkedet for kjøtt og egg var i 2014 først preget av overskudd for gris og egg. Det ser i skrivende stund ut til at det ikke blir overskudd på gris for første gang på mange år. For egg er det fortsatt overskudd, men mindre enn det man så for seg tidligere i år. Det skyldes noe økt engrossalg, men også noe reduserte tilførsler som resultat av førtidsslaktning.

Detaljer for storfe, sau/lam og egg følger i henholdsvis kapittel 5, 6 og 7 .

4.1.2 Prognosen for 2015 viser tilnærmet balanse for gris og egg og fortsatt underdekning for storfe og lam.

Vurderingene av **markedsutsiktene** bygger på prognoser for kjøttproduksjon og engrossalg, justert for import.

Tabell 4-2 viser prognosen for 2014 per september.

Tabell 4-2 Prognose for 2014 per 10. september

	Tilførsler		Import- kvoter	Engrossalg		Balanse
	tonn	%		tonn	%	
Storfe/kalv	79 600	100	7 570 ¹⁾	95 800	102	-8 600
Sau/lam	22 900	100	1 336 ²⁾	25 800	101	-1 500
Gris	131 000	101	2 800 ³⁾	133 800	101	0
Egg	61 500	102	⁴⁾	60 800	101	700

1) For storfe er det inkludert en antatt SACU-import av 4.921 tonn storfekjøtt m/ben. Videre er WTO-kvoten på 1084 tonn, EU-kvote på 900 tonn og GSP-kvote på 665 tonn biffer og fileter (omregnet til storfekjøtt m/ben) tatt med.

2) Importen inkluderer WTO-kvoten på 206 tonn, import av 600 tonn fra Island og 530 tonn SACU m/ben.

3) Inkludert spekk og småflesk på 1.300 tonn og 900 tonn av WTO-kvoten på 1.381 tonn. Inkluderer også EU-kvote på 600 t.

4) Forutsetter ingen import av egg. WTO-kvote på 1.295 tonn og EU-kvote på 290 tonn skallegg.

Se kap 5, 6 og 7 for nærmere beskrivelse og analyse av den enkelte varegruppe.

4.2 Prisdannelsen for kjøtt og egg

Produksjoner med underdekning har hatt en positiv utvikling i engros- og avregningspriser. Det har så langt ikke medført at produksjonen har økt så mye at det dekker markedet, og det er derfor nødvendig å benytte prissetting til å stimulere til økt produksjon.

Produksjoner preget av overproduksjon har hatt en negativ utvikling i engros- og avregningspris de siste par årene. Prissettingen må ta hensyn til produsentenes behov for å dekke kostnader samt vederlag til arbeid og egenkapital, men samtidig må det ikke stimuleres til mer produksjon.

4.2.1 Engrospris

For storfe, sau/lam og egg er engrosprisen prispunktet. Den løpende engrosprisen for helt slakt og egg settes av markedsregulator med sikte på at en i gjennomsnitt for året (prisperioden) oppnår målpris eller gjennomsnittlig planlagt engrospris.

Engrosprisen kan betraktes som balansepunktet i verdikjeden for egg og kjøtt. Engrosprisen danner utgangspunkt for prisen både forover og bakover i verdikjeden. Engrosprisen spiller i tillegg en avgjørende rolle i forvaltningen av importvernet.

4.2.2 Avregningspris

Avregningsprisen til bonde (Norturas produsenter) avledes av engrosprisen via “Nettonoteringen”. Nettonoteringen er en selvkostkalkyle som tar utgangspunkt i engrosprisen for helt slakt /egg. Verdi av andre produkter fra slaktet som for eksempel hud, skinn og innmat legges til engrosprisen, mens kostnader ved slakting inntransport og offentlige avgifter trekkes fra. Når enkeltelementer i kalkylen endres, endres dermed også avregningsprisen.

Se Grunnlagsdokument for 2. halvår 2014 for mer detaljert informasjon om av nettonoteringen.

4.3 Jordbruksoppgjøret påvirket referansebrukene

Når en ser på inntektene til jordbruket totalt sett er hoveddelen av inntektene fra markedet, deretter kommer direkte tilskudd. *Dette er nærmere gjennomgått i forrige grunnlagsdokument. Her presenteres derfor bare effekten på referansebrukene av resultatet av jordbruksoppgjøret.*

Budsjettnemnda for Jordbruket legger fram referansebruksberegninger i en egen utredning. Hensikten med beregningene er blant annet å vise inntektsutviklingen og å beregne virkninger av endringer som følge av jordbruksoppgjørene. Tabell 4-3 under viser utslaget på vederlag til arbeid og egenkapital av regjeringens tilbud og endelig resultat (samarbeidsavtalen). Beregninger av effekten av jordbruksoppgjøret for 2014 er vist i kolonnen nest lengst til høyre.

Tabell 4-3 utslag av jordbruksoppgjøret på referansebrukene – vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk, med pris og tilkuddsendringer og kostnadsendringer¹⁶

		Årsverk	2014 før oppgjør	Prop 106 S 1)	Avtalen Samarbeids partiene	Endring fra Prop 106 S
1	Melk, 24 årskyr, landet	1,95	335 700	8 300	10 700	2 400
2	Korn, 337 dekar, landet	0,43	183 500	-21 100	-3 900	17 200
3	Sau, 153 vinterfôra, landet	1,30	248 600	10 400	14 600	4 200
4	Melkegeit, 115 årsgeiter, landet	1,78	348 700	4 700	9 400	4 700
5	Svin/kom, 50 avlssvin, landet	1,70	227 400	-12 900	-7 900	5 000
6	Egg/planteprod. 7000 høner, landet	1,57	257 200	-9 100	-4 900	4 200
7	130 daa poteter+429 daa korn, landet	1,57	472 200	21 600	27 500	5 900
8	29 ammekyr, landet	1,24	306 300	6 700	10 600	3 900
9	50 dekar frukt og bær, landet	1,90	330 900	6 100	10 200	4 100
10	Fjorfekjøtt og planteprodukter, landet	1,12	400 200	33 000	39 000	6 000
11	Økologisk melk, 23 årskyr, landet	1,99	350 000	14 500	17 100	2 600
12	Melk, 13 årskyr, landet	1,59	286 300	300	2 800	2 500
13	Melk, 37 årskyr, landet	2,29	367 300	22 700	24 500	1 800
14	Melk, 54 årskyr, landet	2,42	410 500	40 200	42 000	1 800
15	Melk 26 årskyr, Østlandets flatbygder	2,07	359 700	9 700	12 300	2 600
16	Melk 22 årskyr, Østl. andre bygder	1,92	343 300	10 000	12 300	2 300
17	Melk 34 årskyr, Agder/Rogal. Jæren	1,84	395 600	16 600	19 000	2 400
18	Melk 20 årskyr Agder/Rogal.a.bygder	1,70	309 200	7 700	10 200	2 500
19	Melk 22 årskyr, Vestlandet	1,93	311 000	6 600	8 900	2 300
20	Melk 26 årskyr, Trøndelag	2,06	331 100	11 700	13 700	2 000
21	Melk 23 årskyr, Nord-Norge	1,95	343 600	17 400	19 400	2 000
22	Korn, 228 dekar, Østlandet	0,33	47 100	-12 500	2 600	15 100
23	Korn, 707 dekar, Østlandet	0,73	351 400	-16 600	2 200	18 800
24	320 daa korn + 26 avlssvin, Trøndelag	1,01	332 600	-17 700	-10 500	7 200
25	Sau, 133 vinterfôra, Vestlandet	1,44	189 100	3 200	8 900	5 700
26	Sau, 155 vinterfôra, Nord-Norge	1,13	336 000	12 700	17 600	4 900
27	Sau, 257 vinterfôra, landet	1,69	315 300	44 400	41 000	-3 400
28	Samdrift melk, 43 årskyr, landet	2,63	391 100	30 800	32 400	1 600

1) Regjeringas tilbud i jordbruksoppgjøret 2014 oversendt til Stortinget.

Det varierer mellom produksjonsformene hvor stor andel av inntekten som kommer fra markedet og direkte tilskudd. Det er vurdert under hver enkelt produksjon (kap 5, 6 og 7).

4.4 Prisutvikling på forbrukermarkedet utvikler seg ikke på samme måte som engrosprisene

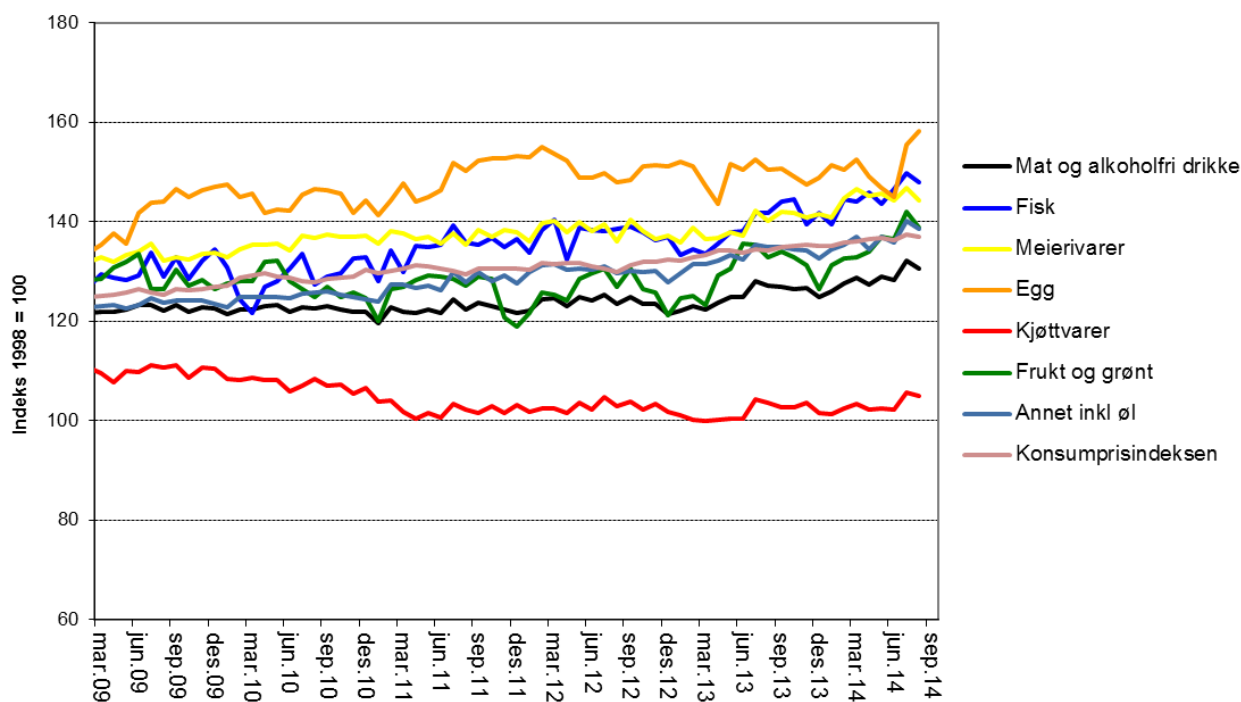
Prisen i forbrukermarkedet gjenspeiler ikke alltid utviklingen i engrospris. Prisøkninger på råvaren overveltes i begrenset grad til dagligvarehandelen. Dette skyldes bl.a. at kjøtt brukes som lokkevare i butikker og utstrakt bruk av kjøtt i kampanjer i forbindelse med høytider, grillsesong osv.

¹⁶ Hentet fra Norge bondelag: *Avtaleguiden 2014-2015*

<http://www.bondelaget.no/getfile.php/Nettbutikk/Kunnskapsmaterie//Avtaleguide%202014-2015.pdf>

Det er prisuttaket i forbrukermarkedet, i dagligvare, storkjøkken eller KBS, som i sum skal gi dekning av kostnader og fortjeneste gjennom verdikjeden. Sisteledet står likevel fritt til å sette forbrukerprisen. Dette er grunnen til at butikker i perioder tilbyr enkeltvarer som ligger betydelig under produksjonskostnaden. Dette gjelder spesielt enkelte produkter fra saue- og lammekjøtt som er sesongvare, som fårrikålkjøtt, men vi har også sett “ribbekrig” på gris fram mot julesesongen. Langvarige kampanjer og priskriger på populære varer, kan medføre at forbrukerne venner seg til et kunstig lavt prisnivå og gjøre det vanskelig å øke prisen på et senere tidspunkt.

Figur 4-1¹⁷ viser prisindeksen for matvarer og matvaregrupper for perioden 2009 – september 2014, med 1998 som referanseår. Figuren viser at prisene på kjøtt i perioden har hatt en betydelig mer moderat prisutvikling enn gjennomsnittet for matvarer. Egg har steget noe mer enn matvarer totalt sett.

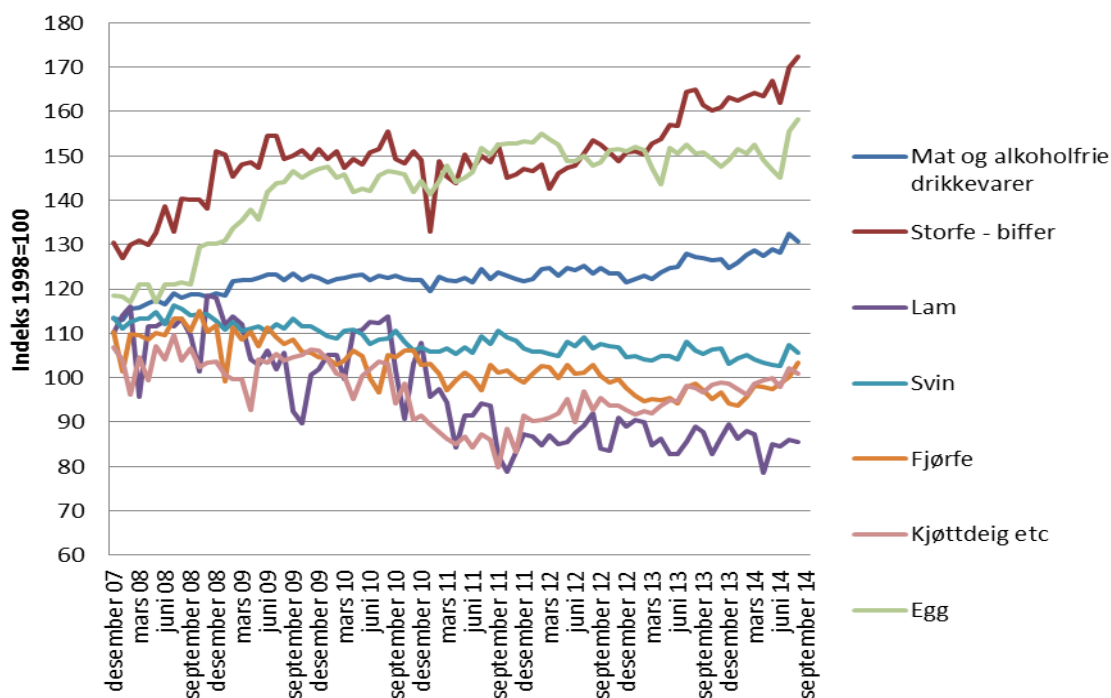

Figur 4-1 viser utvikling i matvareprisindekser.

¹⁷ SSB data hentet fra NILF, http://www.nilf.no/statistikk/Matvarepriser/Tekst/Manedlig_prisutvikling_for_hovedgrupper_av_matvarer-tabell, 11.04.3014

Konsumprisindeksen (KPI) totalt økte med 2,1 prosent, mens den for matvarer inkl. alkoholfrie drikkevarer økte med 2,8 prosent i perioden august 2013 – august 2014. For kjøttvarer økte KPI med 1,4 prosent.

Figur 4-2¹⁸ under viser utviklingen i forbrukerpriser for kjøttvarer og egg de siste seks-syv årene¹⁹. Indeksene for storfe, lam, svin og fjørfe dekker produkter av rent kjøtt, som biffer fileter og ulike stykningsdeler. Indeksen for ”kjøttdeig etc.” dekker bearbeidede kjøttvarer, som kjøttdeiger, kjøttkaker mv. Indeksen består av bearbeidede kjøttvarer fra flere dyreslag, men storfe veier klart tyngst i indeksen.

Figur 4-2 viser konsumprisutvikling for kjøtt og egg

Storfe i form av biffer o.l. økte med 4,6 prosent, og kjøttdeig med 3,4 prosent på rullerende år (august 13- august 14). Biff fortsetter med andre ord en utvikling vi har sett siden omleggingen av tollvernet. Lam²⁰ og svin viser en omtrent flat prisutvikling mens fjørfe har hatt en liten økning etter en negativ prisutvikling de seneste to-tre årene. Forbrukerprisene på egg har økt med 5,2 prosent i samme periode og særlig har prisen økt de siste to månedene.

¹⁸ <http://ssb.no/priser-og-prisindekser/statistikker/kpi> ,

¹⁹ 1998 =100

²⁰ Det er metodiske utfordringer og utvalgsutfordringer på KPI for lam. Tallene på aggregert nivå kan derfor være noe misvisende.

Se kapitel 5, 6 og 7 for en nærmere beskrivelse av priser og prisfastsettelse for hhv storfe, sau/lam og egg.

4.5 Norsk næringsmiddelindustri

Kjøttindustrien står for 22 prosent av produksjonsverdien innenfor matindustrien. Det var en nedgang i antall sysselsatte i perioden 2008 til 2011 som følge av strukturendring og nedbemanning. Kjøttindustrien har lavere driftsresultat enn matindustrien totalt sett. Behovet for økte marginer i kjøttindustrien må vektlegges ved fastsetting av engrosprisen for kjøtt og egg.

Det har ikke tilkommet informasjon om utvikling i næringsmiddelindustrien som har betydning for prisfastsettingen siden Grunnlagsdokumentet for 2. halvår 2014 ble behandlet.

5 Storfe

Prognosen fra september viser et underskudd av storfe på ca. 8 600 tonn i 2015 etter at alle importkvotene er utnyttet. Ved fastsetting av engrosprisen skal Nortura som markedsregulator legge betydelig vekt på prognosene for tilbud og etterspørsel for helt slakt. Isolert sett tilsier dette at prisene bør økes. Det er også et politisk mål å øke den norske storfekjøttproduksjonen.

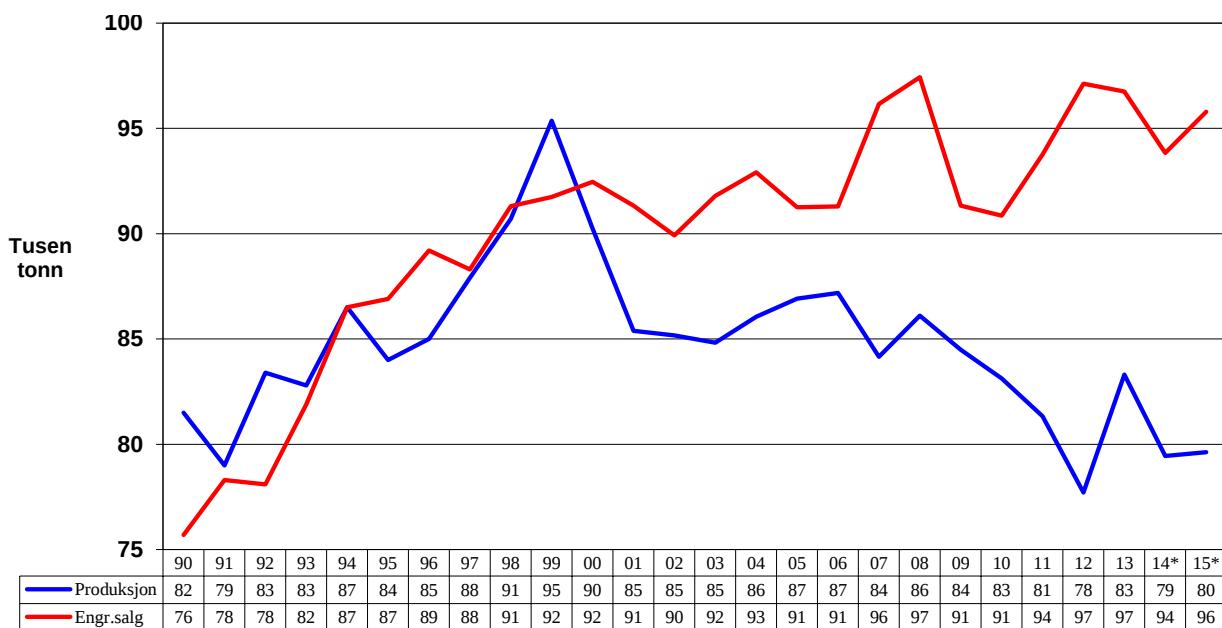
Ved forrige prisfastsettelse ble det gitt signaler om å vri prisløypen for å stimulere til mer slakting i første halvår for å få bedre samsvar mellom slakting og etterspørsel. Det ble gjennomført en beskjedne prisøkning fra 1. juli 2014 på kr 0,30 per kg, både på grunn av den temporære overdekningen høsten 2013, som også preget 1. halvår 2014, men også ut fra ønsket om å gjennomføre de største prisøkningene i første halvår.

I inneværende prisperiode er planlagt gjennomsnittlig engrospris for storfekjøtt på kr 55,20 per kg for representantvaren for storfe (ung okse, alle klasser R og O unntatt R+ (fettgr. 2-, 2 og 2+)). **Ut fra en samlet vurdering økes planlagt gjennomsnittlig engrospris fra andre halvår 2014 med kr 1,50 per kg til kr 57,00 per kg for første halvår 2015.** Det utgjør en økning i prisen på 1,80 kr siste år, tilsvarende 3,2 prosent.

5.1 Marked og priser

Overskudd en periode høsten 2013 ga et reguleringslager på nesten 2200 tonn ved inngangen til 2014. Ubalanse i markedet med for lite biffer/fileter gjorde det nødvendig med administrering av tollsats for pistoler/bakparter før reguleringslageret var tømt. Det er behov for økt produksjon og prisfastsettingen må gjenspeile dette. For 2015 indikerer prognosene fortsatt en betydelig underdekning.

Figur 5-1 vises utviklingen i produksjon og engrossalg av storfe og kalv fra 1990. Som det framgår av figuren, har differansen mellom engrossalg og norsk produksjon økt de siste ti årene.

Figur 5-1 Utvikling i produksjon og engrossalg av storfe/kalv siden 1990.

5.1.1 Storfe/kalv 2014 – underdekning av norsk vare

Tilførslene ventes å gå ned med om lag 4,5 % i forhold til 2013, dvs. uendret fra prognosene i vår. Mindre kuskalking er hovedårsaken til nedgangen. Nytt kvalitetstilskudd for storfe som ble innført fra 1. januar 2014 ventes å gi en økning i slaktevektene på kvige og okse i resten av året. Sammen med en ventet nedgang også i engrossalget gir dette en underdekning av norskprodusert storfe/kalv og kvoteimport på om lag 6800 tonn.

Selv om det er underskudd året sett under ett, så er det perioder hvor det kan være større tilførsler enn etterspørsel. I Norge leveres det mest slakt på høsten etter beitesesongen mens etterspørselen er størst i første halvår. Det kan medføre behov for reguleringslagring selv om det er stort underskudd året sett under ett. Ved inngangen av 2014 var det nesten 2200 tonn på reguleringslager, og lageret ble ikke tømt før i begynnelsen av august. Ubalanse i markedet med for lite biffer/fileter gjorde det likevel nødvendig med administrering av tollsats for pistoler/bakparter fra 28. april til 31. august. Generell administrering av tollsatsen for hele og halve slakt var åpen fra 21. juli til og med 5. oktober.

5.1.2 Storfe/kalv 2015 – prognosen viser fortsatt underdekning

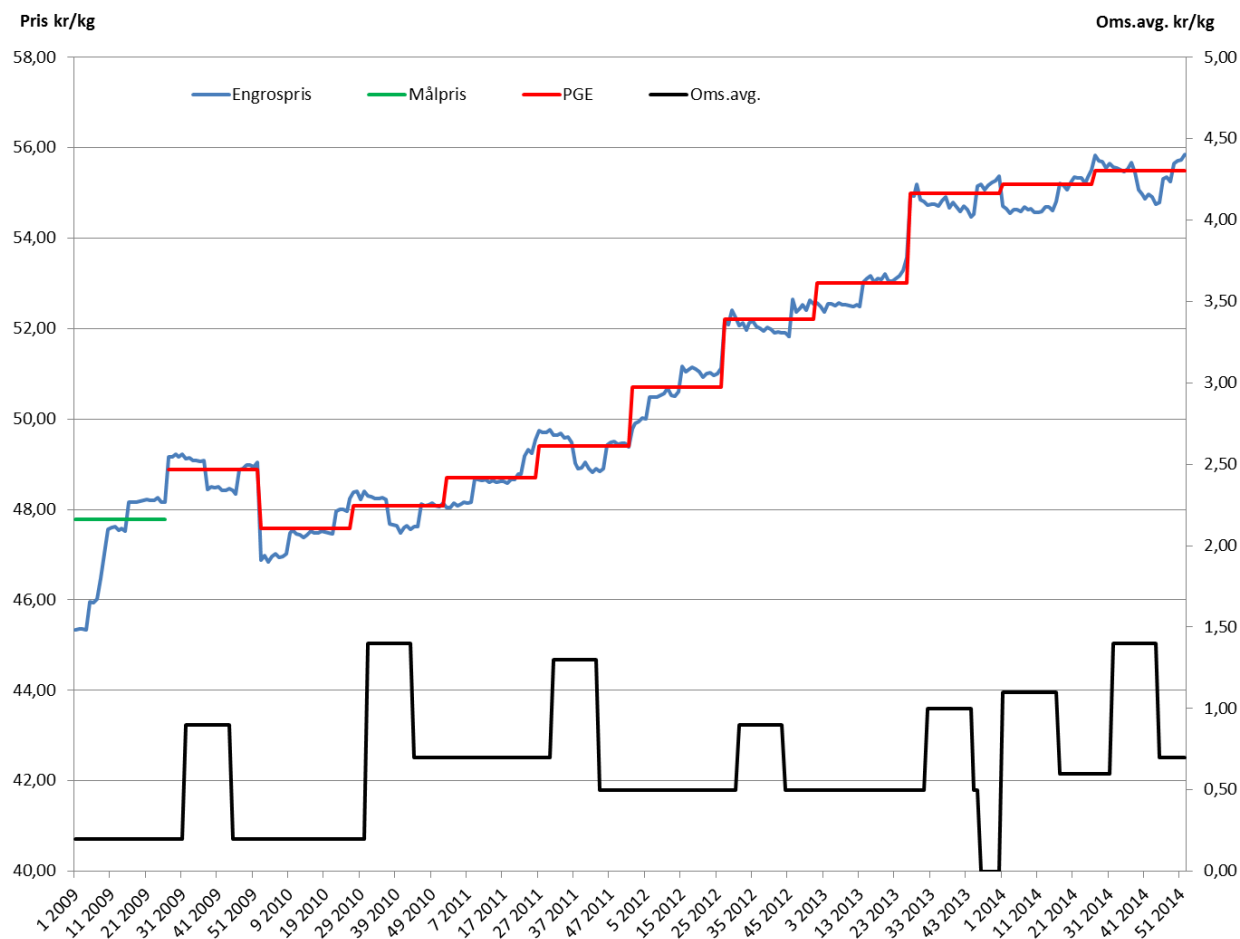
Prognosen viser om lag uendrede tilførsler fra 2014. Det forventes en fortsatt økning i slaktevektene på okse, men en liten nedgang i antall storfe til slakt. En prognosert økning i engrossalget på nesten 2000 tonn gir en tilsvarende større underdekning av norskprodusert og

kvoteimport enn inneværende år; om lag 8600 tonn. Kvoteimport er på 7570 tonn – dette inkluderer import fra SACU på 4921 tonn, WTO-kvote på 1084 tonn, GSP kvote på 665 tonn biffer og fileter (omregnet m/ben) og 900 tonn fra EU.

Mordyrtalet prognoseres om lag uendret i 2015, inkludert en forventet økning i ammekuttallet. Som sagt i forrige avsnitt, er det tradisjonelt høyest slakting på høsten når etterspørselen er lavest. I følge prognosene vil det derfor være behov for import til nedsatt toll også i 2015.

5.1.3 Målpris/engrospris, oppnådd pris og omsetningsavgift²¹

Figur 5-2 vises utvikling i målpris/PGE, prisuttak og omsetningsavgift. Prisprognose for uke 38-52 i 2. halvår 2014.

Figur 5-2 viser utvikling av målpris, oppnådd engrospris, planlagt gjennomsnittlig engrospris og omsetningsavgift for storfe fra 2009 - 2. halvår 2014

²¹ Eksakte tall på planlagt gjennomsnittlig engrospris, oppnådd pris er i tabellform i vedlegg 1.

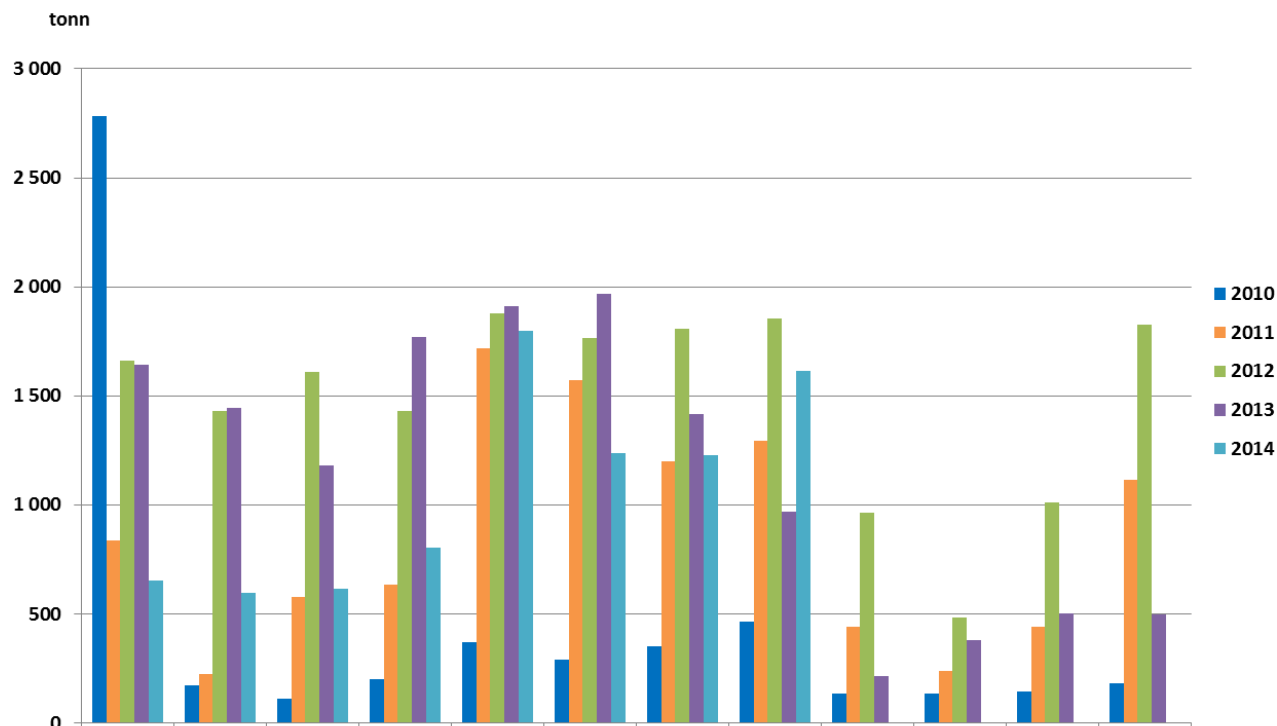
Som det framgår av figuren har det vært en betydelig økning i engrosprisen. Fra 1. januar 2010 ble prisen tatt ned med 1,30 kr per kg. Det tok tre halvår å øke prisen til et nivå tilsvarende det som den var på høsten 2009.

5.1.4 Import av storfe må til for å dekke underskuddet i det norske markedet

Importvernet og internasjonale priser gir rom for prisøkning. Importen er nødvendig for å dekke markedet når året ses under ett, men det er sesongvariasjoner i både tilførsel og etterspørsel som må hensynstas både i selve prisfastsettingen og når man ber om tolladministrering. Enkelte stykningsdeler tåler begrenset med prisøkning selv med prosenttoll.

Totalimporten av storfe gikk ned fra 17,7 tusen tonn i 2012 til 13,9 tusen tonn i 2013. Per august 2014 er det importert 8,6 tusen tonn. Figur 5-3 viser den offisielle importen av ferskt og fryst storfekjøtt per måned fra januar 2010 – august 2014.

Importen av storfe ligger per august 2014 en god del under volumet på samme tid i 2013. Det har sammenheng med at det ved årsskiftet var betydelig mengder storfekjøtt på reguleringslager. Mens tollsatsen var administrert ned i starten av året for å sikre tilgangen på hele og halve slakt vinteren 2013, ble ikke tollsatsen administrert ned før fra 25. april i 2014.

Figur 5-3 Import av ferskt og fryst storfekjøtt (tollposisjon 0201 og 0202), januar 2010 – august 2014 .

Tabell 5-1 viser import av storfekjøtt for 2013 og perioden januar – august 2014 per land og tollposisjon²². I 2013 var det import av ferske slakt fra Tyskland som utgjorde størstedelen av kvantumet og dette var hovedsakelig import under administrativ tollnedsettelse. SACU-importen fra Namibia og Botswana utgjør også en stor andel av kvantumet. Det var også import av ferske biffer og fileter fra Uruguay i 2013.

Tabell 5-1 Import av storfe per posisjon og land for 2013 og frem til og med mars 2014

Radetiketter	T	FR	AR	AU	BE	BG	BR	BW	CL	DE	DK	ES	GB	IE	IT	LT	LV	NA	NL	NZ	PL	SE	SZ	TH	TR	US	UY	Totalsum
2013																												
201 - Storfe, ferskt																												
1000 - hele el halve skrotter	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	166	-	122	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	288
2001 - kvarte skrotter (forpart og bakpart)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4 424	80	-	8	38	-	72	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4 621
2002 - forpart	-	-	-	-	-	-	-	-	-	92	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	109
2003 - bakpart	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31
2004 - "pistol"	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3 502	179	-	38	-	-	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3 742
2008 - andre kjøttstykker m bein	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5
3001 - biffer og fileter	-	-	0	-	-	6	832	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	770	-	0	-	-	150	0	-	2	304	2 064
3009 - annet uten bein	-	-	-	-	-	6	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	46	1	-	-	-	-	-	-	-	15	89
Totalt 201 - Storfe, ferskt	-	-	0	-	-	12	853	-	8 049	442	-	168	38	1	95	-	-	817	1	0	-	-	150	0	-	2	323	10 950
202 - Storfe, fryst																												
2003 - bakpart	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
2008 - andre kjøttstykker m bein	2	-	-	-	-	-	-	-	-	0	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	0	-	-	-	-	-	-	5
3001 - biffer og fileter	1	0	1	0	-	64	119	0	-	0	0	2	2	-	-	-	-	228	34	97	0	-	44	-	-	2	690	1 282
3009 - annet uten bein	1	-	0	0	-	59	622	0	6	-	2	-	-	-	-	-	-	653	1	4	0	0	306	-	1	0	2	1 656
Totalt 202 - Storfe, fryst	3	0	1	0	-	123	741	0	6	1	3	2	2	-	-	-	-	881	34	103	0	0	350	-	1	2	692	2 944
Totalt 2013	3	0	1	0	-	135	1 594	0	8 055	443	3	169	40	1	95	-	-	1 697	35	103	0	0	500	0	1	4	1 015	13 893
2014																												
201 - Storfe, ferskt																												
1000 - hele el halve skrotter	-	-	-	-	-	-	-	-	-	76	-	-	-	-	-	19	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	113
2001 - kvarte skrotter (forpart og bakpart)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 520	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 520
2004 - "pistol"	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3 202	4	-	10	15	-	46	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3 277
3001 - biffer og fileter	-	-	0	-	-	25	628	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	772	-	-	-	-	53	-	-	-	314	1 793
3009 - annet uten bein	-	-	-	-	-	10	-	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
Totalt 201 - Storfe, ferskt	-	-	0	-	-	35	628	-	4 798	4	-	10	15	-	65	18	-	772	-	-	-	-	53	-	-	-	314	6 713
202 - Storfe, fryst																												
2001 - kvarte skrotter	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
2002 - forpart	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
2008 - andre kjøttstykker m bein	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	1
3001 - biffer og fileter	2	-	0	-	-	32	8	-	0	0	5	-	0	-	3	-	-	16	53	-	0	36	-	-	2	510	668	
3009 - annet uten bein	0	-	-	-	0	25	680	-	5	0	0	-	-	-	0	-	-	186	0	6	1	-	259	-	-	-	1 164	
Totalt 202 - Storfe, fryst	2	-	0	-	0	58	688	-	8	0	5	-	0	-	3	-	-	186	17	59	1	0	295	-	-	2	510	1 836
Totalt 2014	2	-	0	-	0	93	1 317	-	4 806	4	5	10	15	-	68	18	-	958	17	59	1	0	348	-	-	2	824	8 549

²² Den betydelige importen i januar 2010 skyldes at mesteparten av importen fra SACU ble fordelt etter "først til mølla-prinsippet", og at denne importen ble inn fortollet til Norge den 1. januar 2010. Dette er løst ved at eksportlandene regulerer eksporten ved hjelp av eksportsertifikater osv.

Hittil i 2014 (t.o.m. august) er det importert biffer og fileter fra Botswana, Namibia og Uruguay. Importen av ferskt slakt (kvarte, hele og halve) er i all hovedsak fra Tyskland. Det som ble tatt inn i starten av året, ble tatt inn på kvote. Importen fra 25. april og utover av pistoler samt hele og halve slakt er hovedsakelig tatt inn på generelle tollnedsettelse.

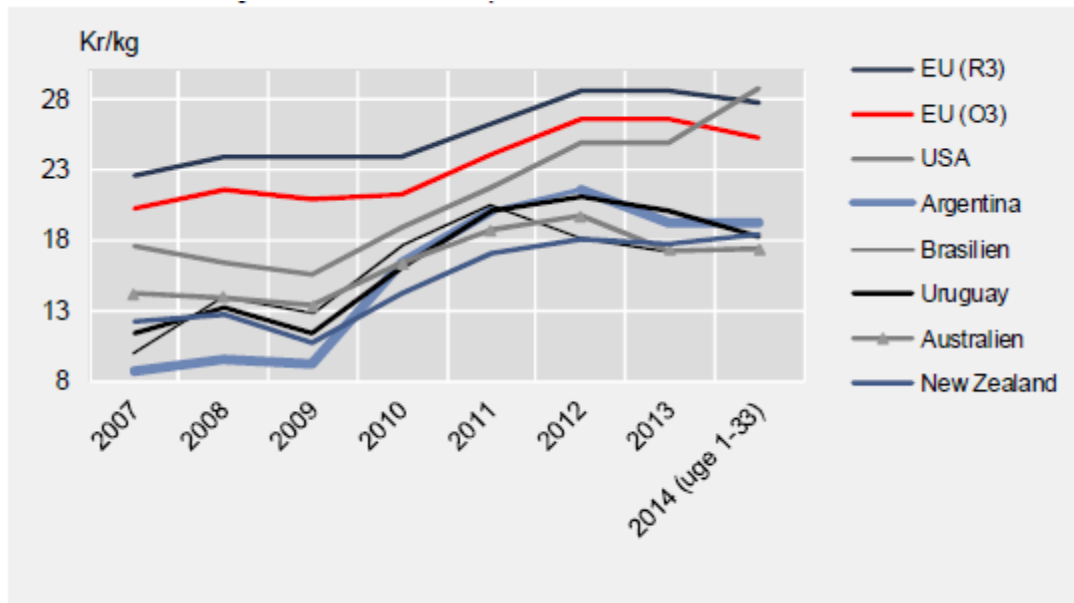
5.1.5 Importvern for stykningsdeler begrenser handlingsrommet

Etter omleggingen av tollvernet har man tatt ut mer av prisøkningen på hele slakt på stykningsdeler med høy verdi, dvs. på biffer, fileter, mørbrad mm. Beregninger gjort på norske priser for mørbrad og brasiliansk mørbrad våren 2014 viser at det er usikkert hvorvidt det er beskyttelse for denne stykningsdelen. Prisene som er brukt er priser på et gitt tidspunkt og for en spesifikk opprinnelse, men prisene kan varieres mye gjennom året og mellom lik vare med ulik opprinnelse. Det er derfor svært vanskelig å etablere eller stadfeste en verdensmarkedspris. Beregningene gjort våren 2014 viser likevel at man må ta høyde for at tollvernet begrenser handlingsrommet for hvordan man kan ta ut økt pris på helt slakt på stykningsdelen.

Prisene i EU for storfe er noe lavere enn samme periode foregående år²³. Med noe variasjon mellom landene, er avregningsprisene for storfekjøtt gjennomgående noe lavere i første kvartal 2014 enn hva de var i 2013. I USA har de seneste års utvikling fortsatt med redusert tilbud og tilhørende høyere priser fortsatt i 2014, se Figur 5-4.²⁴

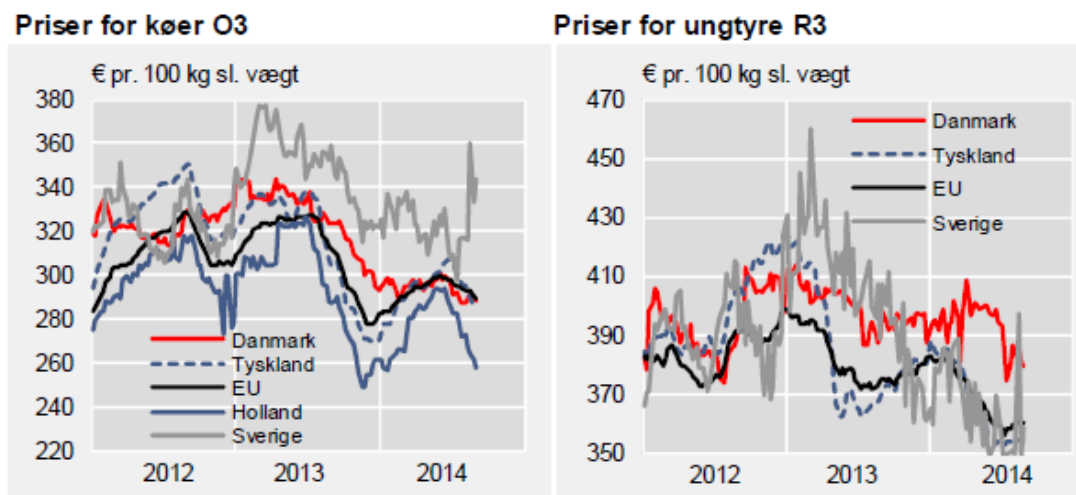
²³ Dette avsnittet er basert på "Kvartalsstatistikk – Oksekød Nr. 3/14 http://www.lf.dk/Tal_og_Analyser/Aktuelle_statistikker/Oksekoed/Kvartalsstatistik_oksekoed.aspx, 22.09.2014. Figurene er hentet fra samme publikasjon.

²⁴ Australske priser viser her en nedgang og utflating, dvs. noe annet enn hva som framgår av FAO kjøttindeks. Det skyldes trolig ulik periodisering. Utslakting av kveg i Australia og New Zealand som følge av tørke har gitt stor tilgang og tilhørende fallende priser i en periode. Nå bygges flokkene opp igjen og det gir lite slakt i en periode.

Figur 5-4 viser prisen for hanndyr i et utvalg land (omregnet til danske kroner)

Figur 5-5 viser prisbildet for to ulike kvaliteter storfe i utvalgte EU land. I de senere årene har norske bedrifter hentet importbehovet av hele og halve slakt i Tyskland. Den tyske prisen har vist en nedadgående trend de siste par årene. For EU som helhet har det fra 2. kvartal 2013 til 2. kvartal 2014 vært en nedgang i prisene for 7-8 prosent for kuer og 7-10 prosent for ungokse ("ungtyre").

Figur 5-5 viser utvikling i pris for to ulike kvaliteter storfe i store EU land

Russland importstopp av diverse varer, herunder flere kjøttvarer, har i begrenset grad påvirket prisene på storfekjøtt i EU²⁵.

5.2 Priser og prisdannelse etter engrosprispunktet

I dagligvarehandelen er det ulik prisutvikling for ulike stykningsdelene. Mulighetene til å ta ut økt pris på de ulike stykningsdelene i dagligvarehandelen må tillegges vekt i prisfastsettingen.

5.2.1 Faktiske butikkpriser enkeltvarer²⁶

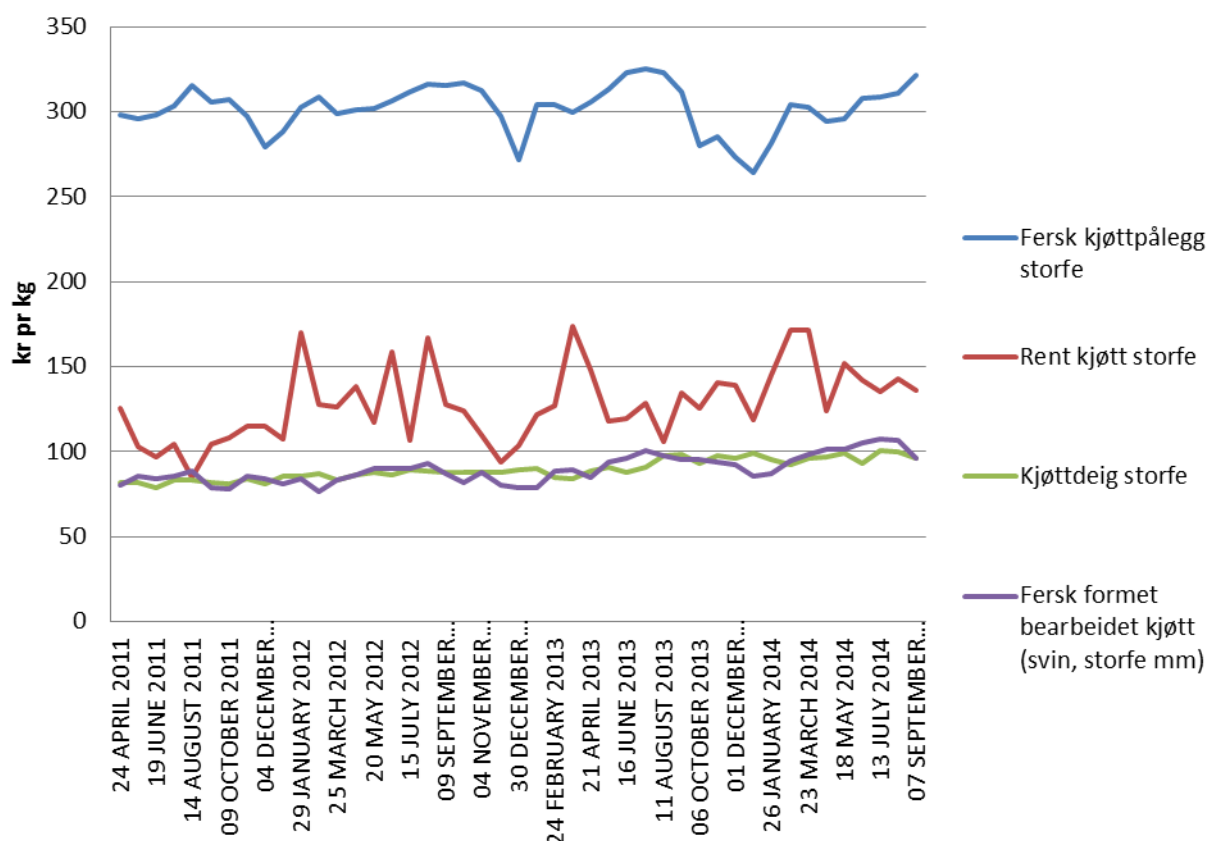
Konsumprisindeksen (KPI) for kjøtt og egg er beskrevet i avsnitt 4.4. Her framgår det at KPI for storfekjøtt har utviklet seg bedre enn for kjøttvarer sett under ett.

Figur 5-6 viser prisutviklingen for de viktigste produktgruppene for storfe²⁷ fra april 2011 til september 2014. For rent storfekjøtt har prisene også økt når man ser det over tid og utjevner for sesongvariasjoner, mens det for kjøttdeig har vært svakt økende priser.

²⁵ Clitravi (2014):

²⁶ Alle data som ligger bak figurene er hentet fra Nielsen.

²⁷ Tallene for biffer og fileter dekker bare en mindre andel av den totale omsetningen av biffer og fileter. Prisutslagene kan derfor være større i dette utvalget enn hvis en hadde et større utvalg.

Figur 5-6 Forbrukerpriser. Prisutvikling enkeltvarer og vekta pris storfe

5.2.2 Forbrukerprisene har flatet ut i forhold til engrospris og produsentpris fra 2009

I juli økte matvareprisene mer enn hva KPI skulle tilsi, noe som fikk en del oppmerksomhet i media og fra landbruksministeren. For kjøttvarer økte samtlige priser. Prisen på biffer og fileter av storfe økte med 4,9 % og kjøttdeig o.l. av storfe økte med 4,4 %. Forklaringene som har vært gitt er bl.a. lavt tilbud i biffsesongen og redusert bruk av kjøttdeig som kampanjevare.

5.3 Produksjon, struktur og produksjonsøkonomi

Behovet for å øke norsk produksjon av storfekjøtt tilsier at økonomien i denne produksjonen bør løftes. Vederlaget til arbeid og egenkapital er økt, men trolig ikke tilstrekkelig til at produksjonen øker tilstrekkelig til at etterspørselen etter norsk storfe dekkes. Engrosprisen bør derfor økes så mye som de øvrige vurderingskriteriene i analysen gir rom for.

I grunnlagsdokumentet for høsten 2013 er det en mer omfattende analyse av økonomien i storfeproduksjon. Analysen var basert på arbeidsgrupperapporten «Bedre markedsdekning for norsk storfekjøtt» fra våren 2012 og rapporten fra ekspertgruppen fra februar 2013 «Økt storfeproduksjon i Norge». Dette er analyser som i stor grad baserer seg på data som ikke

oppdateres regelmessig. For en mer grundig gjennomgang av økonomien i storfeproduksjon vises det derfor til grunnlagsdokumentet for høsten 2013.

Det har ikke tilkommet offentlig statistikk e.l. om produksjon og struktur siden forrige grunnlagsdokument.

Jordbruksoppgjøret ga imidlertid en del endrete satser for husdyrtilskudd til bl.a. ammekuproduksjon (Tabell 5-2). Taket for utbetalt husdyrtilskudd ble doblet til 560 000 kr. Videre kan økningen i kvotestørrelse for melkeproduksjon på sikt ha en negativ innvirkning på tilgangen på slakt på grunn av økt avdrått og mindre oppføring av kalv.

Tabell 5-2 viser de foreløpige satsene og intervallene for husdyrtilskudd i jordbruksavtalen 2013 og 2014.

Foreløpige satser etter JA 2013			Foreløpige satser etter JA 2014	
Melkeku	1-16	4028	1-16	4028
	17-25	2072	17-25	2072
	26-50	860	26-50	1000
			51+	800
Ammeku	1-25	4080	1-50	3980
	26-50	2172	51+	800
	51+	500		
(Øvrig) storfe	1-250	800	Alle dyr	800

Som det framgår av tabellen, så er det noe endrete intervaller for tilskudd. For de største besetningene av ammeku vil dette ha positiv virkning, mens de små vil få mindre tilskudd.

Nedenfor i Tabell 5-3 vises dekningsbidragskalkyler fra Nortura for bruk med 20 ammekyr med endringer fra jordbruksavtalen. Som det framgår er det noe bedre dekningsbidrag i produksjon av tunge raser enn lette raser som følge av høyere produksjonsinntekter.

Tabell 5-3 viser dekningsbidrag for ammekuproduksjon, hhv. tung og lett rase. Dataene er for produksjon i sone 1²⁸ (kr per ku).

	tung rase 20 kyr ²⁹	lett rase 20 kyr ³⁰
Produksjonsinntekter	19 185	14 690
Variable kostnader	12 622	10 468
Dekningsbidrag 1	6 562	4 222
Tilskudd	11 688	11 570
Dekningsbidrag 2	18 252	15 792

Basert på disse kalkylene, utgjør produksjonsinntekter ca. 62 prosent og tilskudd ca. 38 prosent av inntekten for tunge raser. Tilsvarende tall for lett rase er 56 prosent produksjonsinntekt og 44 prosent tilskudd.

Tilsvarende kalkulasjoner fra Nortura fra før jordbruksoppgjøret viser hhv en produksjonsinntektsandel på 61 prosent for tunge raser og 55 prosent for lette raser³¹.

²⁸ Verdien av kjøttet er satt til forventet noteringspris i avtaleåret, inklusive diverse tillegg. Det er ingen distriktstilskudd.

²⁹ Slaktevekter og –kvalitet: Ku – klasse O, 355 kg. Okse – klasse O+/R-, 350 kg. Kvige – klasse O/O+, 245 kg.

³⁰ Slaktevekter og –kvalitet: Ku – klasse O, 300 kg. Okse – klasse O+/R-, 280 kg. Kvige – klasse O/O+, 195 kg.

³¹ Beregningene var da gjort på besetningsstørrelser med 25 kyr.

6 Sau og lam

Prognosen fra september viser en underdekning av norsk sau/lam i 2015 på ca. 1500 tonn. Ved fastsetting av engrosprisen skal Nortura som markedsregulator legge betydelig vekt på prognosene for tilbud og etterspørsel for helt slakt. Isolert sett tilsier dermed prognosen at prisene bør økes.

Sau/lam er relativt høyt priset sammenlignet med annet rødt kjøtt, men det er likevel et vedvarende underskudd av lam. Prisøkningen for andre halvår 2014 var på kr 0,70 per kg og markedssituasjonen tilsier at en fortsatt økning er tilrådelig. Redusert import tilsier imidlertid at underdekningen av norsk vare er litt lavere enn hva den har vært de siste årene. Prisveksten for lam bør derfor skje gradvis og forutsigbart.

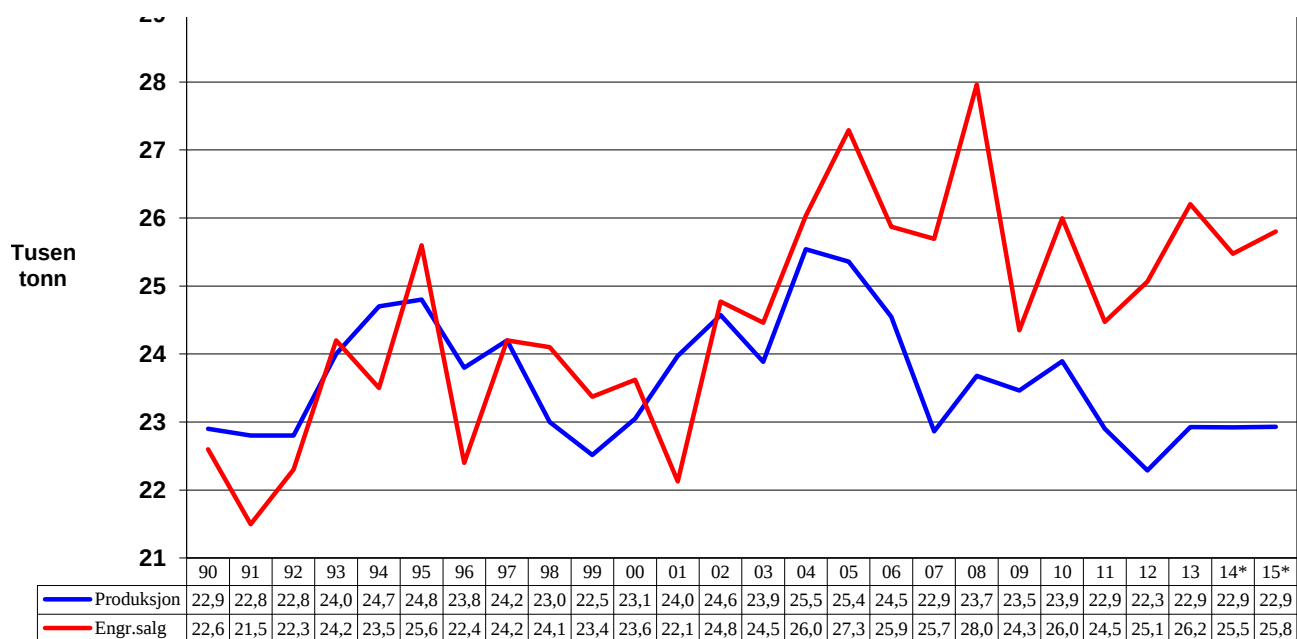
I inneværende periode er gjennomsnittlig planlagt engrospris på kr 68,70 per kg.

Ut fra en samlet vurdering økes planlagt gjennomsnittlig engrospris fra andre halvår 2014 med kr 1,80 per kg til kr 70,50 per kg for første halvår 2015. Inkludert økninger for annet halvår utgjør det en økning i prisen på kr 2,50 per kg siste år, tilsvarende 3,7 prosent.

6.1 Marked og priser

Det har vært underdekning av norsk vare og tilhørende administrering av tollsatsen for lam i 2014. I 2014, i likhet med 2013, var tollsatsen administrert tett opp mot norsk slaktesesong (t.o.m. 31. august). Det ble importert vel 1440 tonn med nedsatt toll til og med august og om lag 750 tonn på kvote. Det er om lag 400 tonn mindre import enn på tilsvarende tidspunkt i 2013. For 2015 indikerer prognosene fortsatt en betydelig underdekning. Engrosprisen bør økes så mye som de andre kriteriene i analysen gir rom for.

Figur 6-1 vises utviklingen i produksjon og engrossalg av sau/lam fra 1990.

Figur 6-1 viser utvikling i produksjon og engrossalg av sau/lam siden 1990.

6.1.1 Sau og lam i 2014 – økte lammevekter

Året startet med tomme reguleringslagre, og det er importert vel 1400 tonn ferske lam med reduserte tollsatser fra 3. mars til ut august. Når det gjelder årets lammesesonng totalt sett, er det som vanlig noe usikkerhet. Hittil i slaktesesonngen ligger slaktevektene godt over fjoråret. Engrossalget og underdekningen for året er noe nedjustert i den siste prognosen fra september sammenlignet med tidligere prognoser.

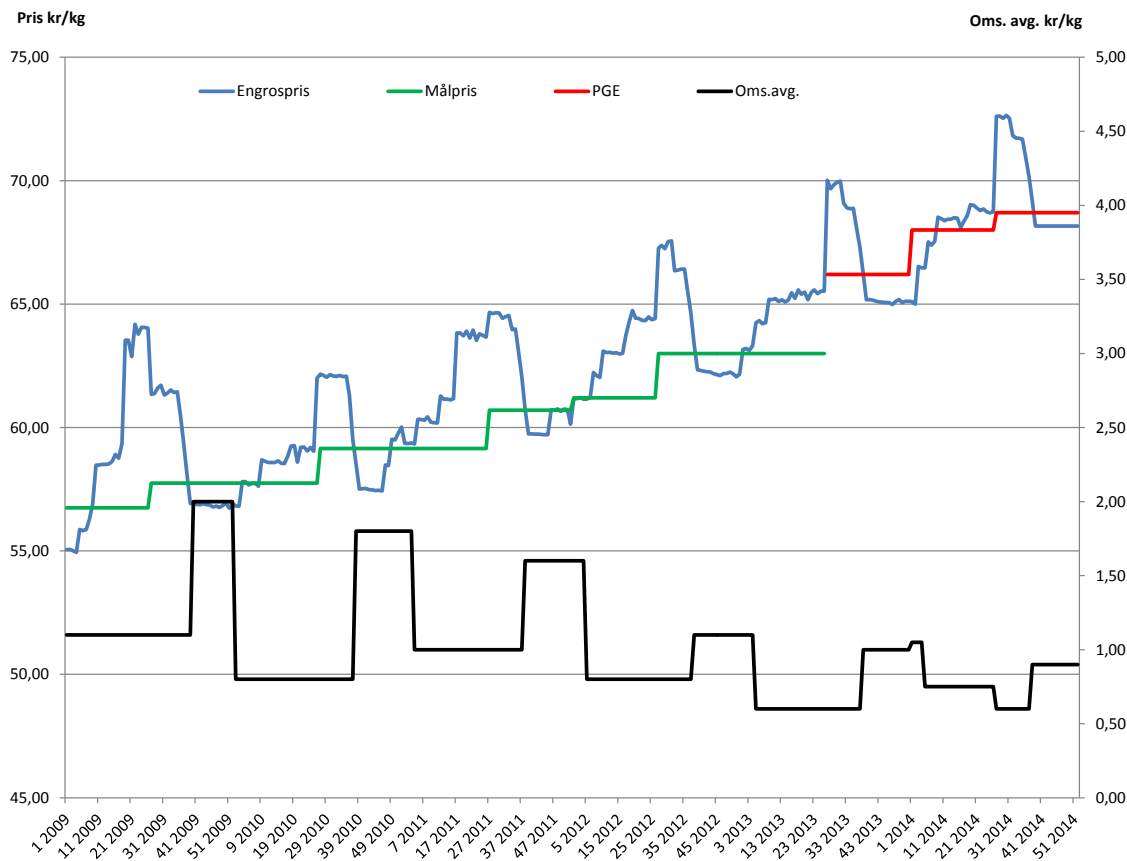
Det er lagt til grunn at lammetallet er noe lavere enn i 2013. På grunn av forventede høyere slaktevekter er tilførslene prognosert om lag uendret. Med noe lavere engrossalg hittil i år er underdekningen av norskprodusert vare året sett under ett noe mindre enn i 2013.

6.1.2 Sau og lam i 2015 – prognosene viser fortsatt importbehov

I prognosen for 2015 er det estimert et underskudd av lam etter at importkvotene er brukt på om lag 1500 tonn. Importkvotene er på totalt 1336 tonn. Da er det lagt til grunn om lag uendrede tilførsler sammenlignet med 2014, mens engrossalget prognoseres å øke med 1 prosent. Mye tyder på at det vil være behov for import til nedsatt toll i løpet av første halvår 2015.

6.1.3 Målpris/engrospris, oppnådd pris og omsetningsavgift³²

Figur 6-2 vises utviklingen i målpris/PGE, oppnådd pris og omsetningsavgift for de siste årene for lam, samt prisprognose for uke 38-52 i 2. halvår 2014.

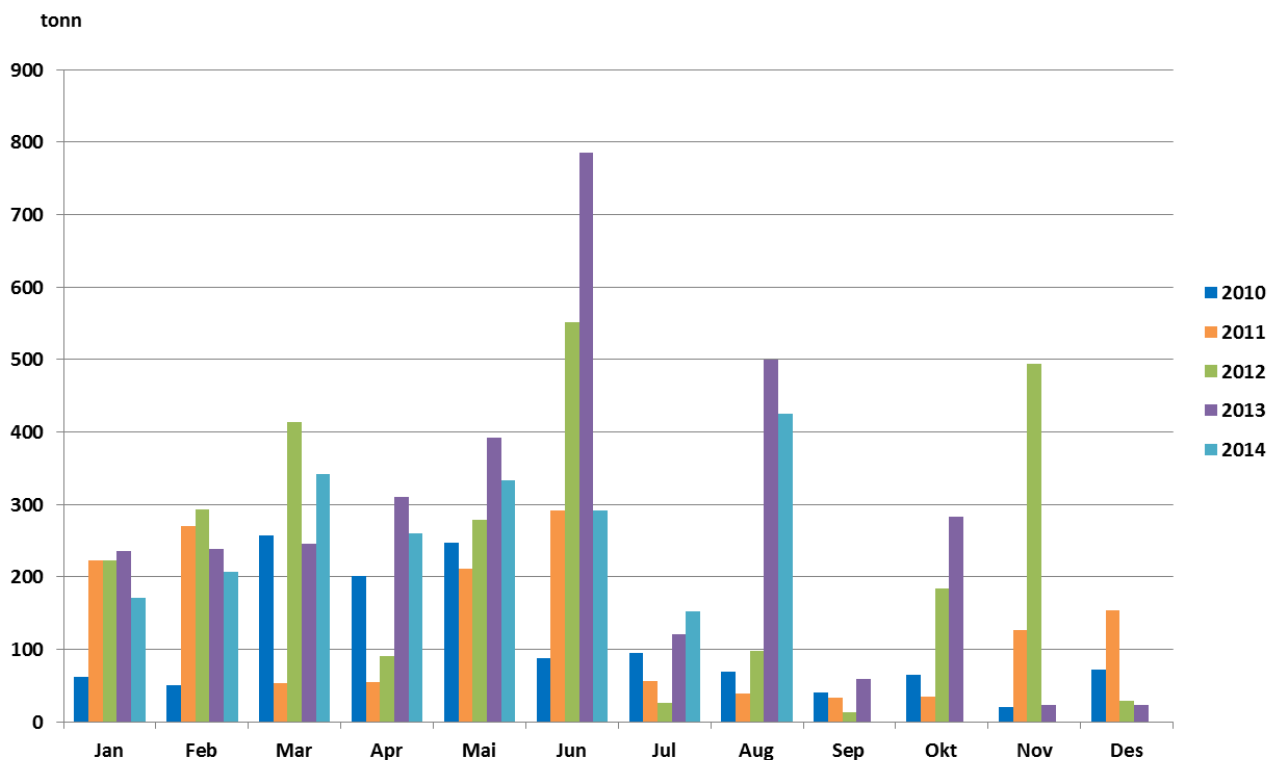
Figur 6-2 viser utviklingen av målpris/engrospris/omsetningsavgift for lam fra 2009 - 2. halvår 2014

6.1.4 Det er behov for om lag 2500 tonn import av sau/lam for å dekke markedet

Det er behov for import utover kvotekvantumet for å dekke markedet. I perioder med administrative tollnedsettelse gis det kun tollnedsettelse på fersk vare for å redusere faren for importskapt overskudd.

Figur 6-3 viser importen av ferskt og fryst saue- og lammekjøtt fra 2010 til og med august 2014.

³² Eksakte tall på planlagt gjennomsnittlig engrospris, oppnådd pris er i tabellform i vedlegg 1.

Figur 6-3 viser en oversikt over importen av ferskt og frossent saue- og lammekjøtt fra januar 2010- mars 2014

Tabell 6-1³³ viser nedenfor en oversikt over importen av saue- og lammekjøtt fra 2010 og frem til og med august 2014. I 2014 er det per august importert 2183 tonn vare. Det er ca 650 tonn mindre enn på samme tidspunkt i fjor. Jfr. prognosene for 2014 per september, vil det være behov for å importere rundt 2500 tonn lam året sett under ett.

Tabell 6-1 viser en oversikt over import av sau/lam pr posisjon i 2010 og 2013 frem til og august 2014 (tall ikke omregnet til kjøtt med bein)

Radetiketter	2011	2012	2013	2014
204 - Sau/lam				
1000 - ferskt, hele el halve skrotter av lam	586,5	1 737,3	2 086,7	1 439,3
2200 - ferskt, andre kjøttstykker, ikke utbeinet	0,0	1,8	6,3	-
2300 - ferskt, andre kjøttstykker, utbeinet	-	1,6	0,1	1,9
3000 - fryst, hele el halve skrotter av lam	599,5	596,3	598,3	593,3
4100 - fryst, hele el halve skrotter av sau	0,4	-	2,0	1,0
4200 - fryst, andre kjøttstykker, ikke utbeinet	212,5	214,6	197,5	99,7
4300 - fryst, andre kjøttstykker, utbeinet	146,6	143,3	327,1	47,6
Totalt 204 - Sau/lam	1 545,3	2 694,8	3 218,0	2 182,9

³³ SSBs handelsstatistikk.

Islandkvoten på 600 tonn ble fylt opp innen utgangen av mai og den importen som kom i januar og februar var nesten alt fra Island. Tollsatsen for ferske hele lam var administrert ned i perioden 3. mars til 31. august. I denne perioden ble det importert ca 1440 tonn fra Storbritannia og Irland. Det er så langt også importert 147 tonn fryst vare, annet enn hele lam, fra bl.a. New Zealand og Uruguay som antas importert på WTO-kvoten. Til sammen er det altså importert om lag 750 tonn på kvote.

Av den tollfrie kvoten på 400 tonn utbeinet lam³⁴ fra Namibia, Botswana og Swaziland er ingenting utnyttet per i dag. Til sammenligning ble 173 tonn utnyttet i 2013.

6.1.5 Produksjon og prisutvikling internasjonalt³⁵

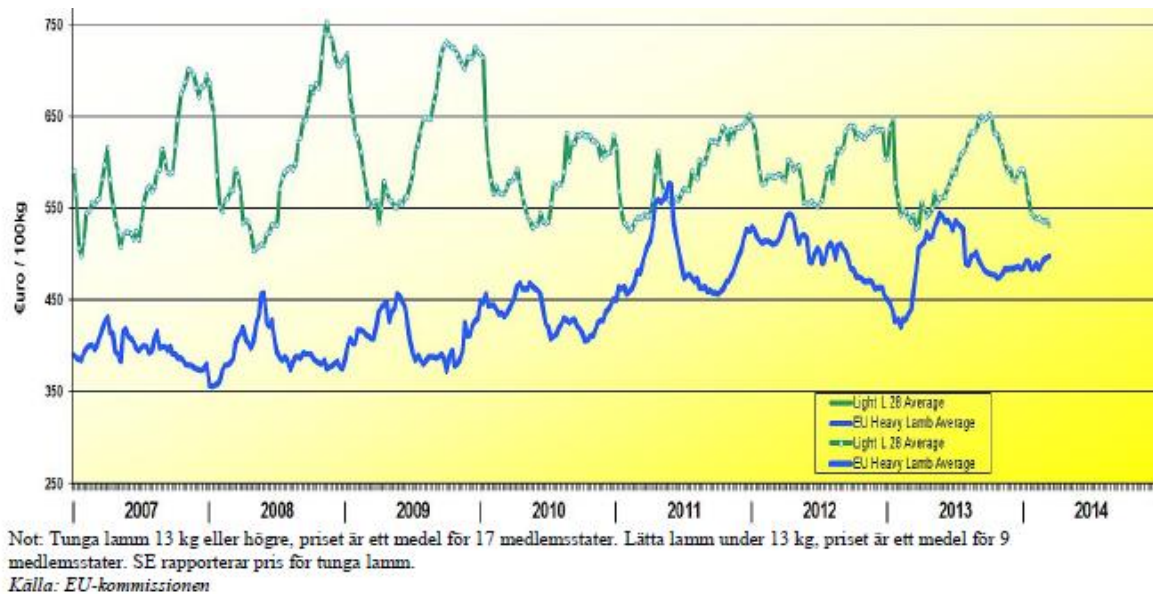
Den globale produksjonen av saue- og lammekjøtt er estimert til å øke med bare 0,5 prosent i 2014 til ca 14 mill tonn.

Om lag tre fjerdedeler av den globale produksjonen av sau/lam finner sted i utviklingsland, som Kina, India, Nigeria, Pakistan og Algerie. I deler av Afrika og Asia har gode beiteforhold i 2013 gjort det mulig å bygge opp bestanden. New Zealand og Australia står imidlertid for om lag 75 prosent av verdens eksport av lam/sau. Produksjonen i disse landene er redusert det siste tiåret som følge av bl.a. tørke. Det har som en følge av dette vært et oppsving i prisene for lam/sau det siste tiåret og prisene i 2012 var rekordhøye. Produksjonen i Australia forventes å øke ytterligere.

Figur 6-4 nedenfor viser utviklingen i prisene i EU fram til mars-april 2014. Som i Norge varierer prisene mye gjennom året, men det kan se ut til at prisene på slutten av perioden ligger noen lavere nå enn i tilsvarende uker i fjor.

³⁴ Omregnes i prognosene til 533 med bein.

³⁵ Dette avsnittet baserer seg i all hovedsak på FAOs "Food Outlook . biannual report on global food markets", mai 2014. Det skilles ikke mellom sau/lam og geit. Noe informasjon er også hentet fra FAO-OECD Agricultural Outlook 2014-2023.

Figur 6-4 Prisutvikling for lammekjøtt i EU 2007-2014 (EUR/tonn)³⁶ Grønn linje for lette lam (<13 kg) og blå for tyngre lam.

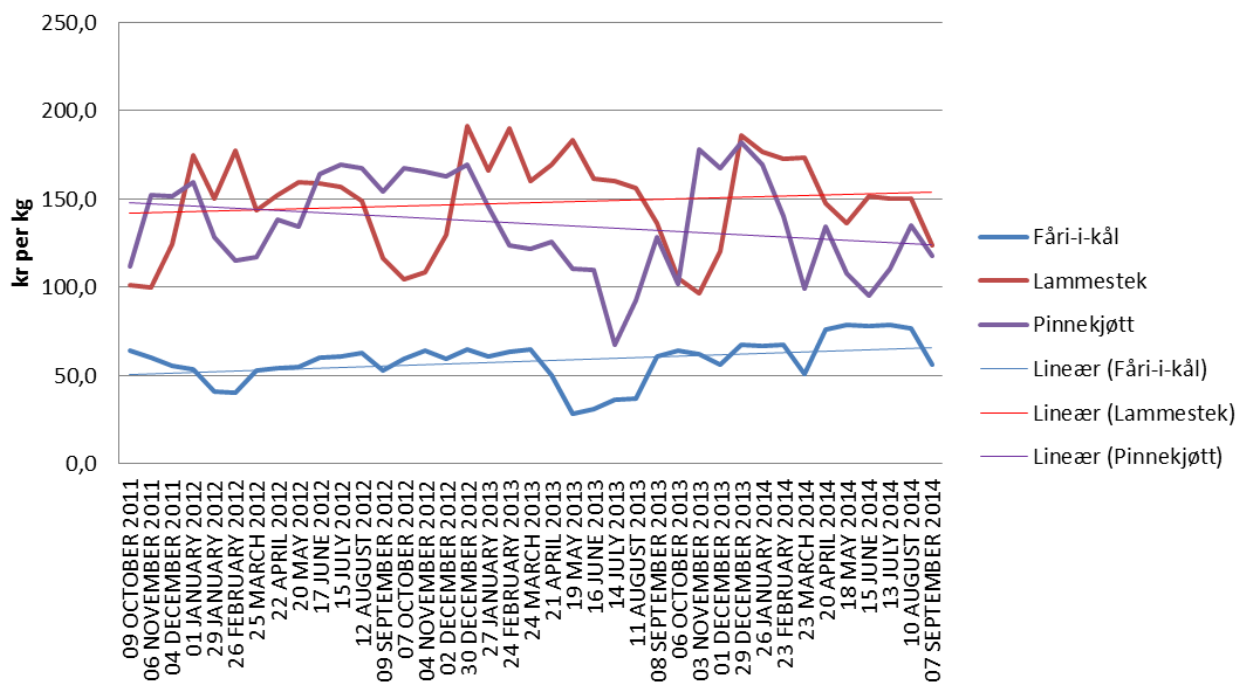
6.2 Prisdannelse etter engrosprispunktet for sau og lam

I dagligvarehandelen er det ulik prisutvikling for ulike deler av dyret. Mulighetene til å ta ut økt pris på de ulike stykningsdelene må vurderes i fastsettingen av engrospris og prisløype.

6.2.1 Forbrukerpriser på sau og lam varierer mye

Figur 6-5 viser utviklingen i butikkpriser, med trendlinjer, for tre store varekategorien.

³⁶ SJV – Marknadsråd – fårkött 2014-05-13.

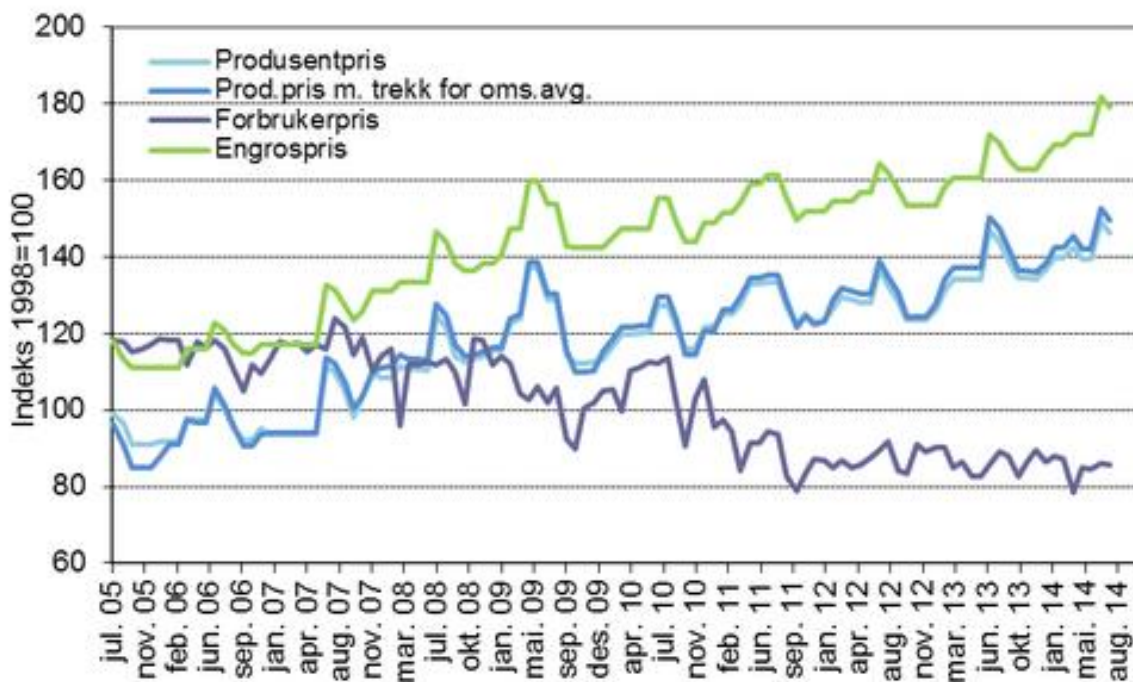
Figur 6-5 viser at prisen på ferske produkter av lam/sau har sterke sesongvariasjoner. Tallene er bare for EAN-merket vare. Butikkpakket vare og vare solgt i ferskvaredisk er ikke inkludert.

Ser man på trendlinjene fra mai 2011 til i dag, har man en svak økning i prisene for lammestek, litt nedadgående prisutvikling for pinnekjøtt og svak økning i prisene for får-i-kål-kjøtt. Lam er en typisk sesongvare. Prisene i diagrammet er per kg i en gitt periode. Ser man på toppen for pinnekjøtt, kan det se ut til at prisen i sesong har økt.

6.2.2 Forbrukerprisene har flatet ut i forhold til engrospris og produsentpris

I følge resultatkontrollen³⁷, så har forbrukerprisene på sau/lam falt siden 2007 mens engros- og produsentpriser har økt. Figur 6-6 nedenfor viser prisene sammenstilt.

³⁷ BFJ (2014)

Figur 6-6 viser utviklingen i produsentpris, engrospris og forbrukerpris for lam/sau.³⁸

Som det framgår av figuren, så har konsumprisindeksen for lam vært relativt stabil i perioden fra 2011 til i dag, men på et lavere nivå enn hva tilfellet var de tre-fire årene før. Det er store metodiske utfordringer med utforming av indeksen for lam i KPI bl.a. på grunn av sesongvariasjoner og bør derfor tolkes med forsiktighet. De inneholder for øvrig også frossen vare.

6.3 Produksjon, struktur og produksjonsøkonomi

Det er en nedgang i antall produsenter med sau og antall vinterfôrede sauer. For å opprettholde og helst øke produksjonen av lammekjøtt bør økonomien i denne produksjonen bedres. Sau/lam er den kjøttproduksjonen hvor tilskudd utgjør størst andel av totalinntektene. Engrosprisen må økes så mye som de andre kriteriene i vurderingen gir rom for.

Det har tilkommet lite nytt på produksjonsøkonomi siden forrige grunnlagsdokument. Jordbruksoppgjøret ga imidlertid noen endringer og det er gjort nye kalkyler på dekningsbidrag.

³⁸ NILF – matpriser

http://www.nilf.no/statistikk/Matvarepriser/Tekst/Manedlig_prisutvikling_for_produkter_av_sau-lam_pa_forbrukerniva-figur

Tallene for referansebruk 3³⁹ viser at vederlaget per vinterfôret saus har økt noe de siste par årene. Etter jordbruksoppgjøret er det forventet at vederlaget øker med 14 600 kr per årsverk (se avsnitt 4.3). I jordbruksoppgjøret er det gjort en del strukturgrep i husdyrtilskuddet for sau/ammegeit (Tabell 6-2).

Tabell 6-2 viser de foreløpige satsene og intervallene for husdyrtilskudd for 2013 og 2014

	Foreløpige satser etter JA 2013		Foreløpige satser etter JA 2014	
Sau/ammegeit	1-50	1326	1-100	1000
over 1 år	51-100	1070	101+	250
	101-200	347		
	201-300	210		

Samtidig har kvalitetstilskuddet for lammeslakt økt fra 206 kr per dyr til 500 kr per dyr. Kvalitetstilskuddet utbetales bare til dyr med kvalitet O eller bedre. I 2013 var ca. 90 prosent av slakta lam berettiget kvalitetstilskudd⁴⁰.

Nedenfor vises en dekningsbidragskalkyle fra Nortura for et bruk med 130 vinterfôra sauer. Et bruk med 130 sauer tilsvare ca. 1 årsverk. Det er et stort sauebruk i norsk sammenheng. Beregningene forutsetter at bruket ligger i arealtilskuddssone 5 og distriktstilskuddssone 2. 95,5 prosent av lamma er klasse O eller bedre⁴¹.

Tabell 6-3 viser oversikt over dekningsbidraget til et sauebruk med 130 vinterfôrede sauer.

	2013/2014	2014/2015
Produksjonsinntekter	1 903	1 955
Variable kostnader	1 082	1 136
Dekningsbidrag 1	821	818
Tilskudd	2 207	2 413
Dekningsbidrag 2	3 028	3 231
Hele bruket:	393 661	420 074

³⁹ Referansebruk 3 består i 2014 av bruk med 153 vinterfôra sau.

⁴⁰ Animalia (2014). Kjøttets tilstand.

⁴¹ Beregningene er gjort med reelle priser og tillegg fra Nortura. Det er gjort forutsetninger om framtidig prisutvikling og skinnverdi. Inkludert i produksjonsinntekter er grunntilskuddet og ulltilskuddet som er uendret etter årets jordbruksoppgjør.

I 2013/2014 beregningen utgjør produksjonsinntektene⁴² om lag 46 prosent av inntektene. Tilsvarende andel for 2014/2015 er snaut 45 prosent.

Det ble i jordbruksavtalen gjort endringer i intervallene for "tilskudd til sau over 1 år". For dette bruket slår det negativt ut. På den andre side så øker kvalitetstilskuddet for lammeslakt slik at summen av tilskudd har økt.

Siden lam/sau er en produksjon som følger sesongen, så er det store variasjoner gjennom året hvor mye som leveres til slakting. Dette har betydning for produsentens inntekt som dermed i all hovedsak kommer på høsten. Gjennomsnittlig planlagt engrospris settes for et halvt år om gangen, hvor det altså er svært begrenset med slakt i det første halvåret. Dersom man ønsker å øke prisen i andre halvår, bør man likevel øke prisen i første halvår for bl.a. å unngå forskyving i slakting rundt 1. juli.

⁴² Inkludert grunntilskudd og ulltilskudd

7 Egg

Prognosene for 2015 viser et overskudd av egg på 700 tonn før eventuell import innenfor kvote.

Eggmarkedet har klare etterspørselstopper rundt jul, påske og i mai, mens produksjonen er jevnt fordelt utover året. Eggproduksjonen er i dag dimensjonert slik at den kan dekke behovet for konsumegg også i høysesongene. Det er ønskelig å opprettholde dagens produksjonskapasitet for å dekke etterspørselstoppene samt for å møte befolkningsveksten. Det vil derfor kunne oppstå noe reguleringsbehov også i 2015.

Forbrukerprisene på egg viste en fallende tendens fram til sommeren, deretter økte prisene mer enn KPI. Økningen kom omtrent samtidig med engrosprisøkningen. Forbruket av egg, målt som salg i dagligvarehandel, har også stagnert etter noen år med forbruksøkning. Avsetningsmulighetene tilsier at en prisøkning bør være moderat.

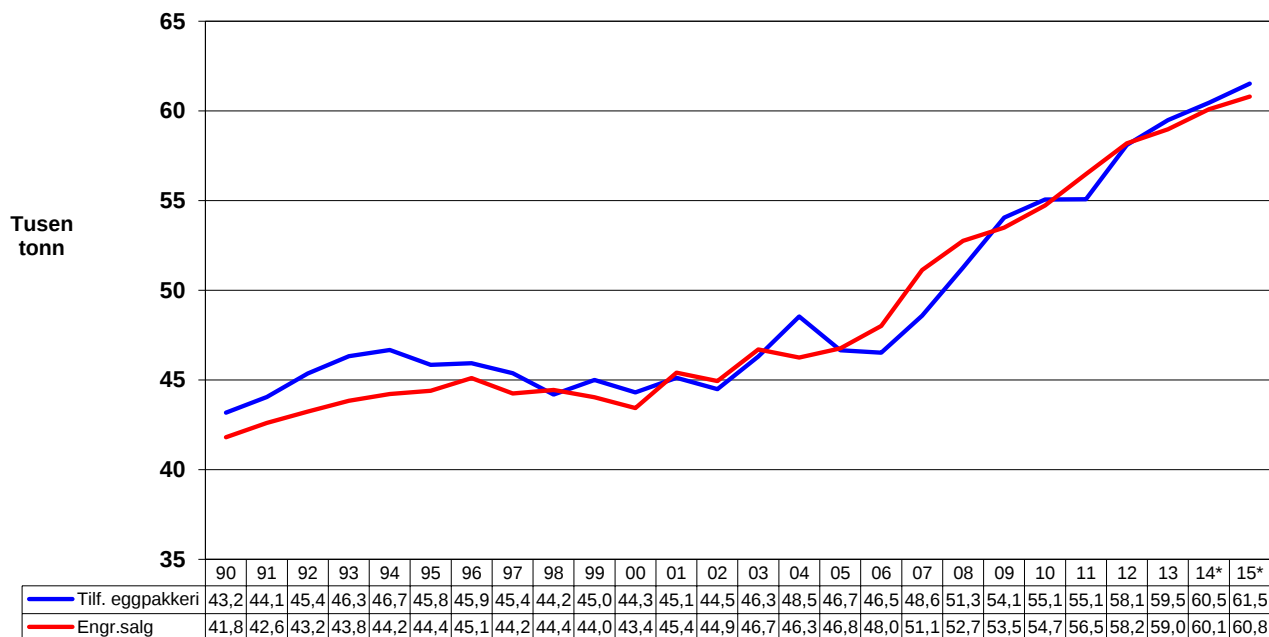
Dekningsbidraget i produksjonen er omtrent som ved forrige vurdering. Kraftfôrprisene har økt noe, i all hovedsak som følge av jordbruksbruksoppgjøret 2013, og kostnadene i verdikjeden sett under ett har økt noe.

Ut fra en samlet vurdering av markedsforhold og produksjonsmessige forhold økes planlagt gjennomsnittlig engrospris fra andre halvår 2014 med kr 0,10 per kg til kr 18,90 per kg for første halvår 2015. Inkludert økninger for første halvår utgjør det en økning i prisen på kr 0,80 per kg siste år, tilsvarende 4,4 prosent. Økningen i annet halvår 2014 var en delvis reversering av tidligere prisnedgang.

7.1 Marked og pris

Det har de siste åra vært produsert mer egg i Norge enn det har vært etterspørsel etter. Tilbudet har økt og etterspørselen har stagnert. Det er per september 2014 prognosert et overskudd på 700 tonn i 2015.

I Figur 7-1 vises utviklingen i tilførsler eggpakkeri og engrossalg av egg.

Figur 7-1 Utvikling i tilførsler eggpakkeri og engrossalg av egg siden 1990.

7.1.1 Egg 2014 – fortsatt stor produksjon

Tilførslene er redusert med nesten 1100 tonn som følge av gjennomført og planlagt førtidsslakting av verpehøner. Etter tiltak er det per september estimert et overskudd på 700 tonn. Det inkluderer 311 tonn import⁴³.

7.1.2 Egg 2015 – stabile tilførsler korrigert for førtidsslakting

For 2015 prognoseres det en økning i tilførslene på nesten 2 prosent. Ingen førtidsslakting i prognosen utgjør hele denne økningen på 1100 tonn fra 2014. Engrossalget av egg forventes å øke med 1 prosent. Til sammen gir dette en prognosert overdekning av norskproduserte egg på om lag 700 tonn før eventuelle tiltak⁴⁴.

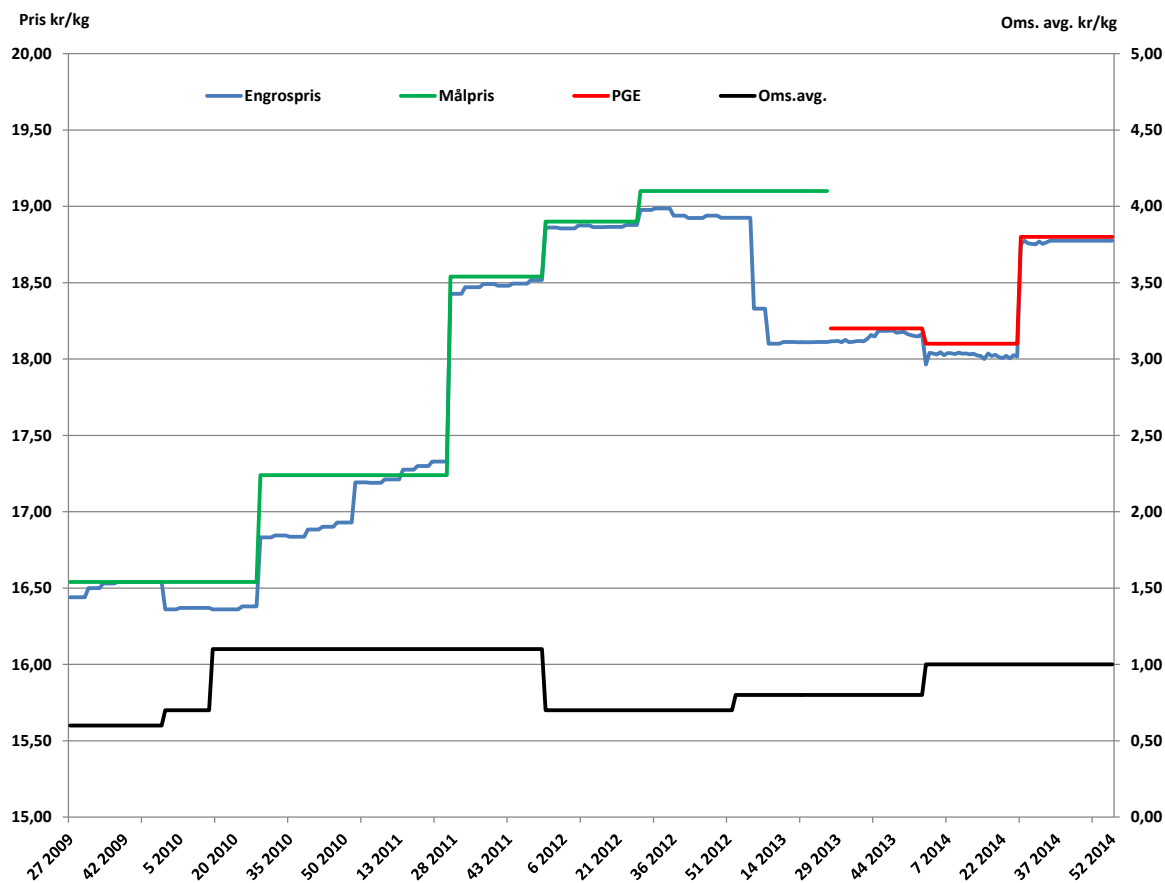
Det vil dermed sannsynligvis være behov for å benytte førtidsslakting også i 2015 for å balansere markedet.

⁴³ Import t.o.m. juli måned.

⁴⁴ I tillegg er det importkvoter som ikke er tatt med i prognosen.

7.1.3 Målpris/engrospris, oppnådd pris og omsetningsavgift⁴⁵

I Figur 7-2 vises utviklingen i målpris, planlagt gjennomsnittlig engrospris, oppnådd engrospris og omsetningsavgift. Prisprognose fra uke 36-52 i 2. halvår 2014.

Figur 7-2 viser utviklingen av målpris/planlagt gjennomsnittlig engrospris, oppnådd engrospris og omsetningsavgift for egg fra 1. juli 2009 til 1. januar 2015

Som det framgår av figuren, har den planlagte gjennomsnittlige engrosprisen blitt justert ned i forhold til tidligere målpris. Dette har ikke medført at produksjonen har blitt redusert tilstrekkelig til å oppnå balanse mellom tilbud og etterspørsel. Barrieren for å avslutte eggproduksjon er stor fordi det er mange nye hus hvor mye kapital er bundet opp. Prisreduksjoner har dermed liten effekt på produksjonskapasiteten.

7.1.4 Import av egg er svært begrenset

Importen varierer med markedssituasjonen i Norge. I perioden fra medio 2011 til medio 2012 var det en del import av egg. Etter det har det vært lite import, 221 tonn i 2013. Til og med

⁴⁵ Eksakte tall på planlagt gjennomsnittlig engrospris, oppnådd pris er i tabellform i vedlegg 1.

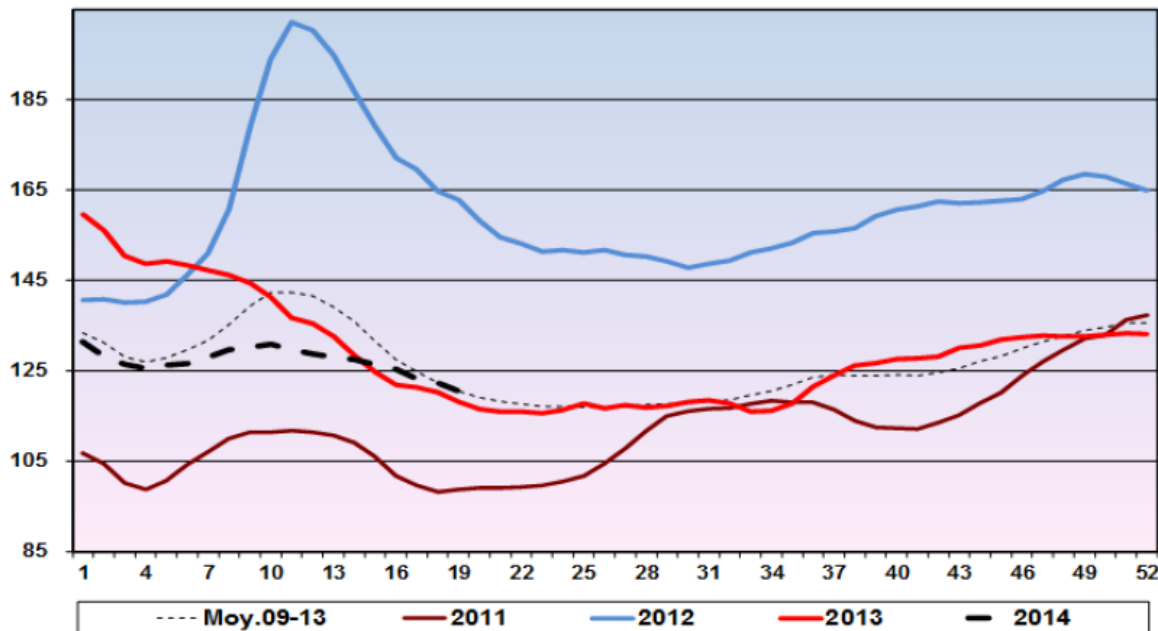
juli 2014 var det importert 331 tonn. Som det framgår av avsnittene over, er norsk produksjon tilstrekkelig til å kunne dekke markedet også i toppsesongene før høytidene og importvernet er tilstrekkelig robust.

Importen til Norge skjer innenfor WTO- og EU-kvotene. Importen til Norge kommer i all hovedsak fra Skandinavia, pga. salmonellarisikoen. Det er noe utenlands bearbeiding av egg, som "langeegg" som registreres som import i handelsstatistikken, men dette er basert på norsk råvare.

7.1.5 Produksjon og prisutvikling internasjonalt – prisene i EU har normalisert seg⁴⁶

Egg handles først og fremst over korte avstander, men eggprodukter som er mer holdbare handles over hele verden. Det er trolig utviklingslandene som kommer til å drive opp etterspørselen de nærmeste årene i takt med økonomisk vekst og endrede kostvaner.

Økende produksjon av egg i EU førte til at prisene sank i 2010. Fra slutten av 2010 og inn i 2011 og 2012 sank produksjonen som en følge av forbudet mot uinnredede bur. Etter ekstremt høye priser i 2012 som følge av underskudd i forbindelse med nye krav til dyrevelferd for burhøns, så er prisene på nivå med snittet for 2009-2013 per mai 2014 (Figur 7-3).

Källa: EU-kommissionen

Figur 7-3 utvikling i pris på egg i EU, gjennomsnitt av alle medlemsland – t.o.m. uke 19

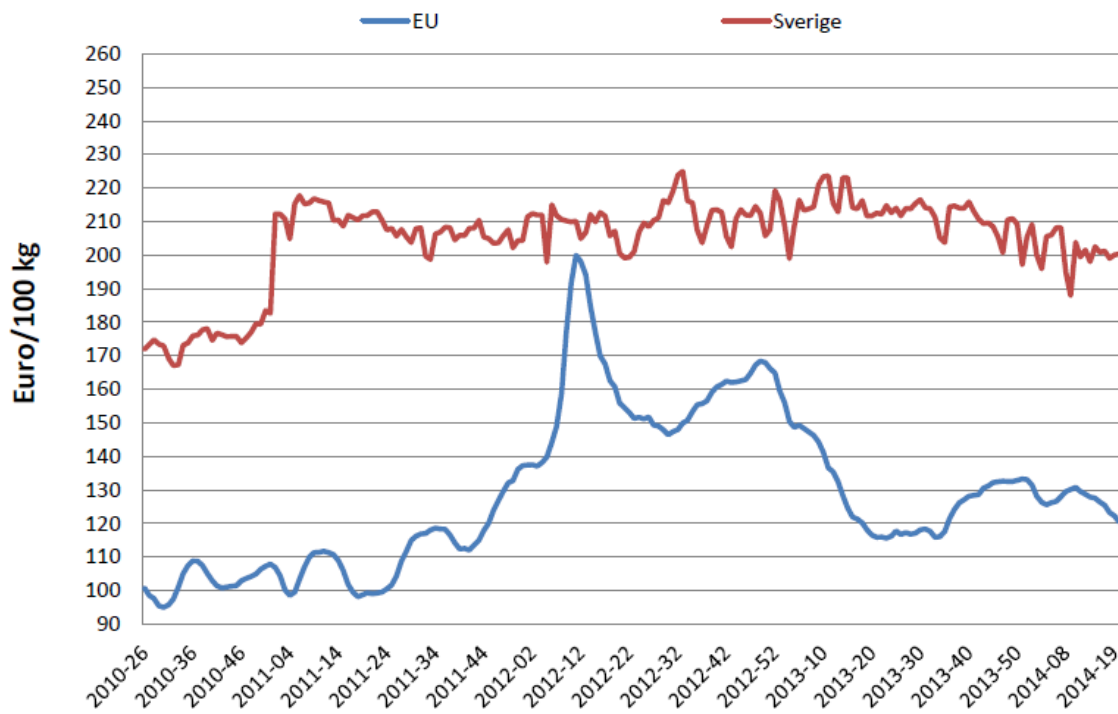
⁴⁶ Hvor ikke annet er oppgitt er kilden SJV-rapporten "Marknadsråd – ägg 2014-05-27"

<http://www.jordbruksverket.se/download/18.425b011913ef70e20e22ac/1402565932342/Marknadsr%C3%A5d+%C3%A4gg.pdf> og SJV-rapporten "Marknadsöversikt 2013

Ägg" http://www2.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/trycksaker/Pdf_rapporter/ra13_34v2.pdf

EU har hatt overproduksjon i flere år og produksjonen forventes å øke enda mer. Det kommer med stor sannsynlighet til å medføre ytterligere reduksjon i prisene. EUs import fra de store landene er redusert som følge av overproduksjon og de har eksportert mer enn tidligere år. EUs priser på skallegg ligger nå på nivå med prisene i USA.

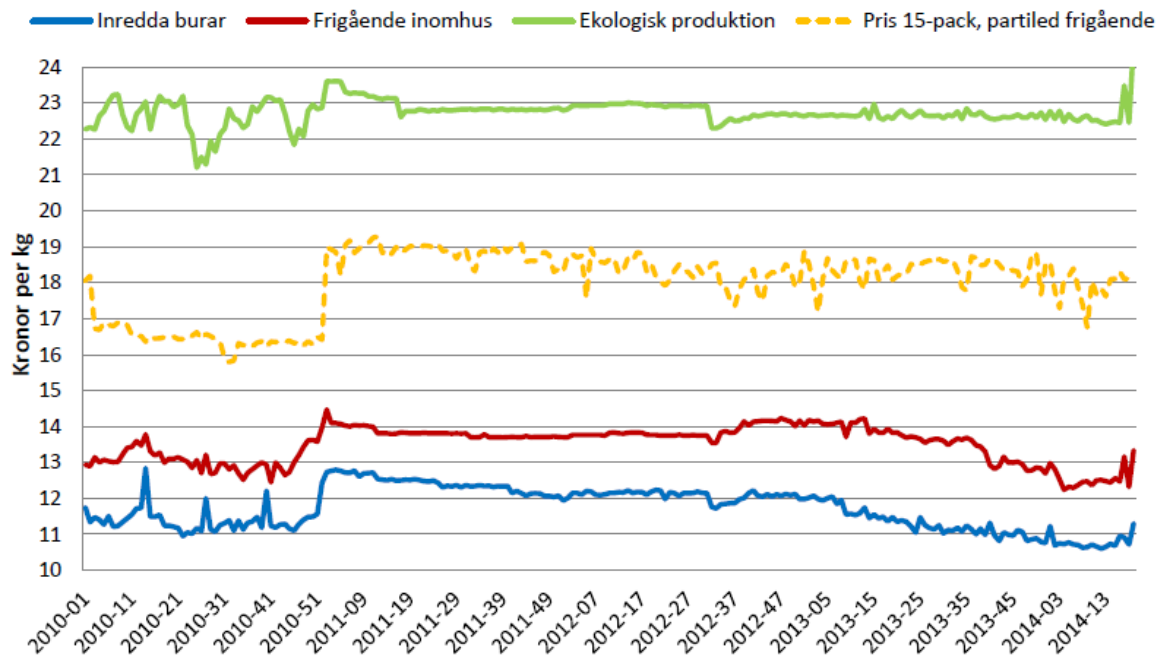
Svenske priser ligger godt over snittprisene i EU (Figur 7-4). Flere land har vanskelig for å eksportere hele egg til Sverige på grunn av krav om salmonellafrihet.

Källa: EU-kommissionen

Figur 7-4 viser hvordan prisene i Sverige er sammenlignet med et snitt for EU

Figur 7-5 viser utviklingen i produsentpriser i Sverige. Prisene har falt de første månedene i 2014, men tok seg opp noe inn i mot sommeren. Som i Norge ligger betales det betydelig mer for økologisk produsert vare.

Källa: Jordbruksverket

Figur 7-5 viser at produsentprisene i Sverige er fallende (priser i svenske kroner)

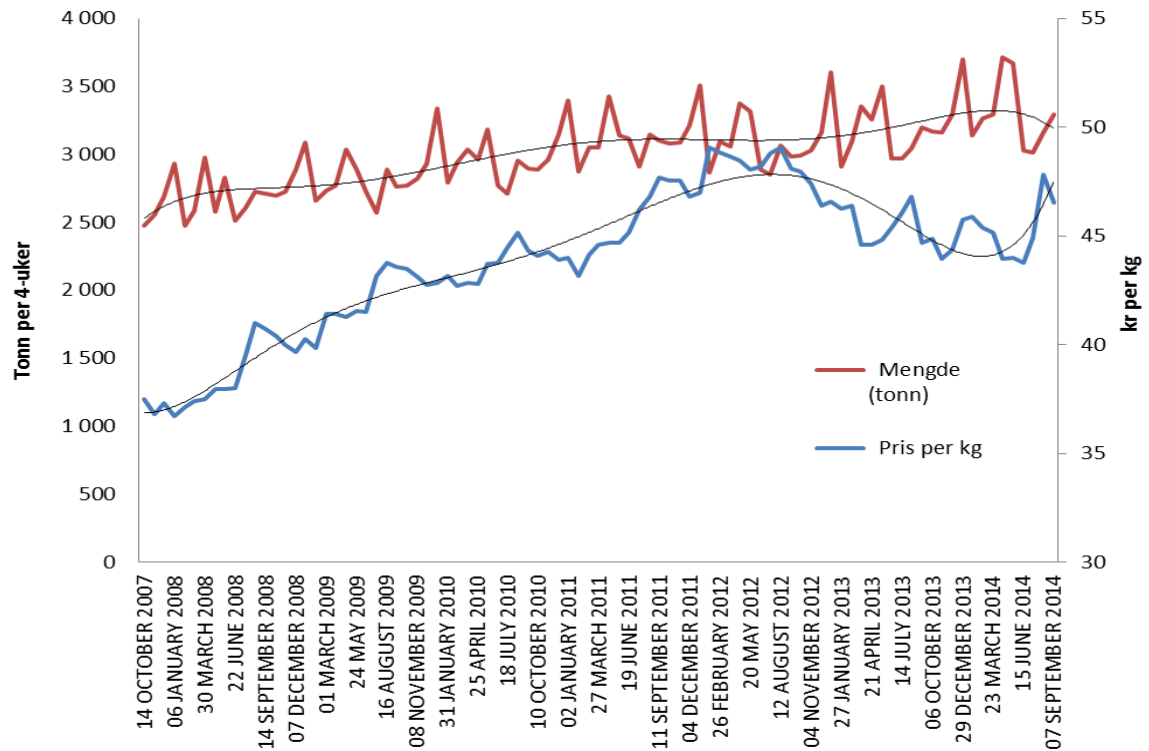
7.2 Priser og prisdannelse etter engrosprispunktet for egg

Forbrukerprisene er redusert de siste par årene, men omsatt volum har ikke økt prosentvis like mye. Forbruket har dreid fra egg fra burhøns mot egg fra frittgående høns. Egne merkevarer (EMV) har tatt markedsandeler fra industriens merkevarer, men det kan nå se ut til at den utviklingen har stagnert. Mulighetene for å ta ut en høyere pris i forbrukermarkedet må tillegges vekt i prisfastsettingen.

7.2.1 Forbrukerpriser på egg er redusert de siste par årene, men har økt den senere tiden⁴⁷

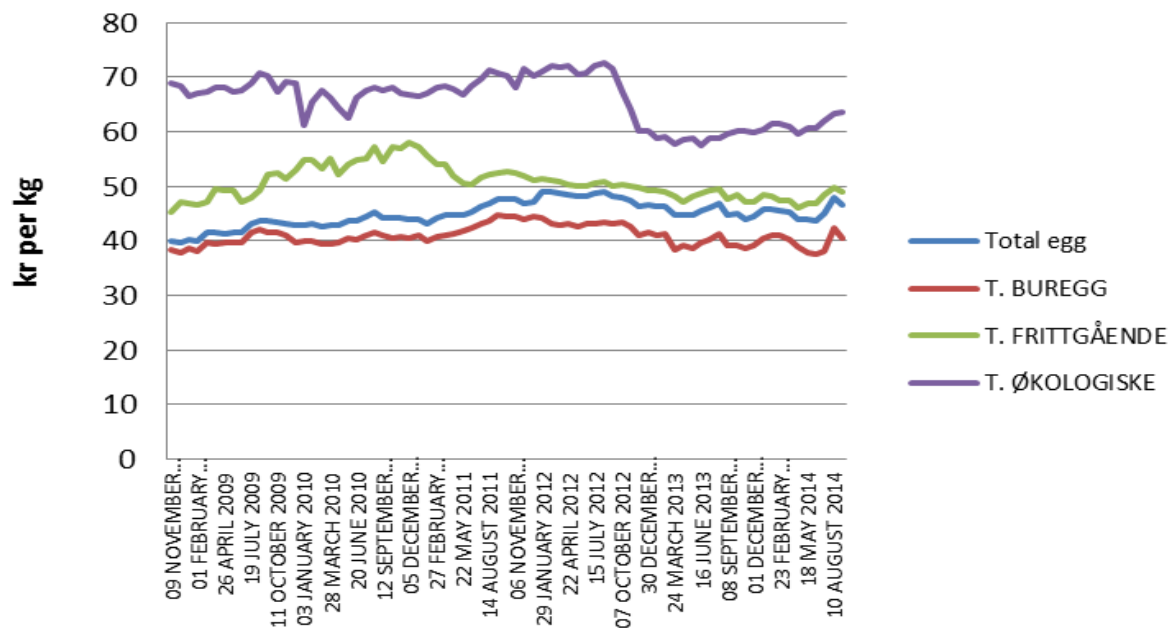
Figur 7-6 viser at prisen økte jevnt fram til sommeren 2012, men falt deretter fram til senhøsten 2013. Det er registrert en liten økning fra våren 2014 fram til nå og særlig i sommermånedene. Som det også framgår av figuren, så har ikke prisendringene medført endringene i etterspørselen. Volumet økte noe fram til sommeren 2012 og har deretter flatet ut. Det var en nedgang i sommer, noe som trolig har sammenheng med det fine sommerværet.

⁴⁷ Alle data som ligger bak figurene er hentet fra Nielsen

Figur 7-6 viser utviklingen av volum og pris for egg i dagligvaremarkedet h2007 – v2014.

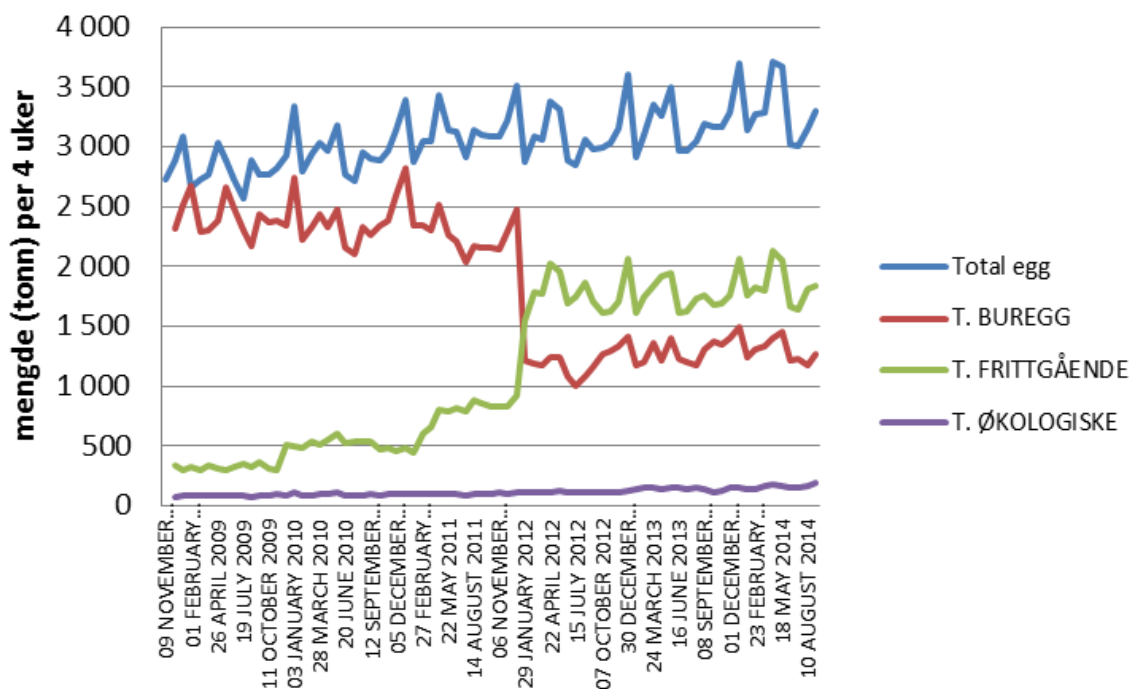
Figur 7-7 viser prisutviklingen av ulike typer egg i dagligvaren.

Figur 7-7 viser utviklingen av prisen på ulike typer egg i dagligvaremarkedet.

Økologiske egg er priset høyere enn egg fra frittgående og egg fra burhøns. Gapet har imidlertid tettet seg betraktelig siden høsten 2012 uten at det speiles i avregningsprisen til produsent. Differansen mellom egg fra frittgående og egg fra burhøns er på den annen side større i butikk enn hva tilfellet er på produsent- og engrosprinsnivå hvor prisforskjellen er på rundt en krone per kg.

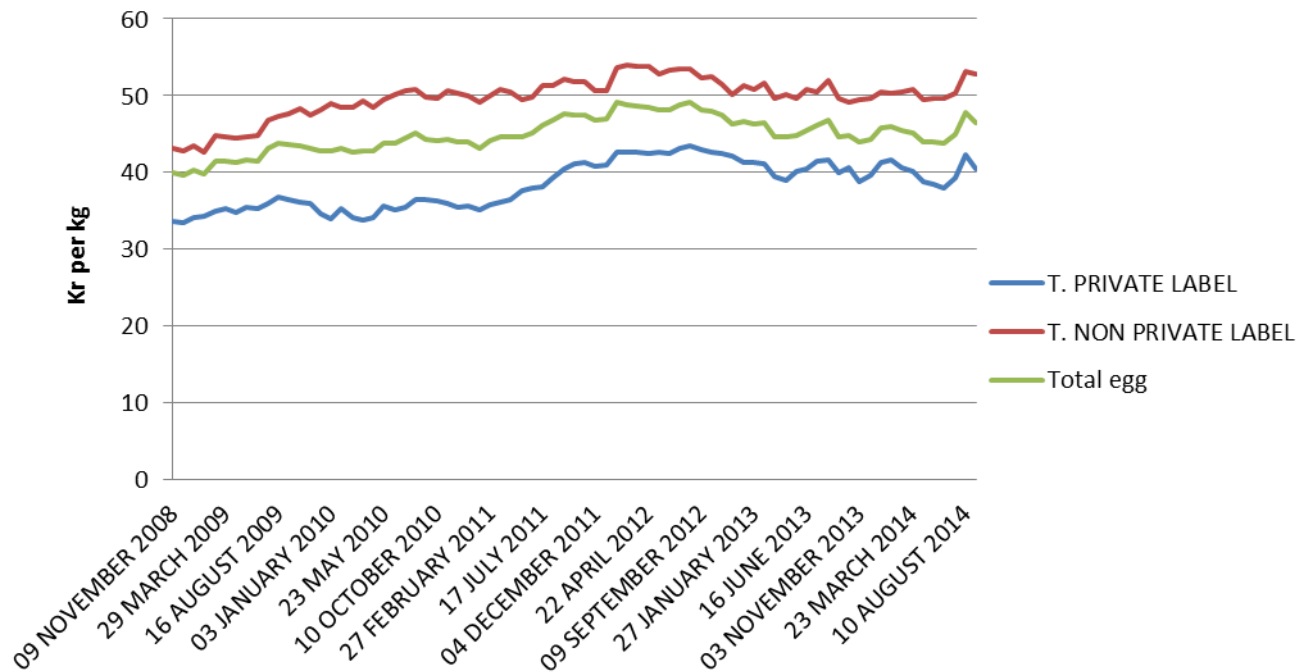
Figur 7-8 nedenfor viser utviklingen i omsatt volum for egg med fordeling på driftstyper.

Figur 7-8 viser utviklingen av volum av ulike typer egg i dagligvaremarkedet.

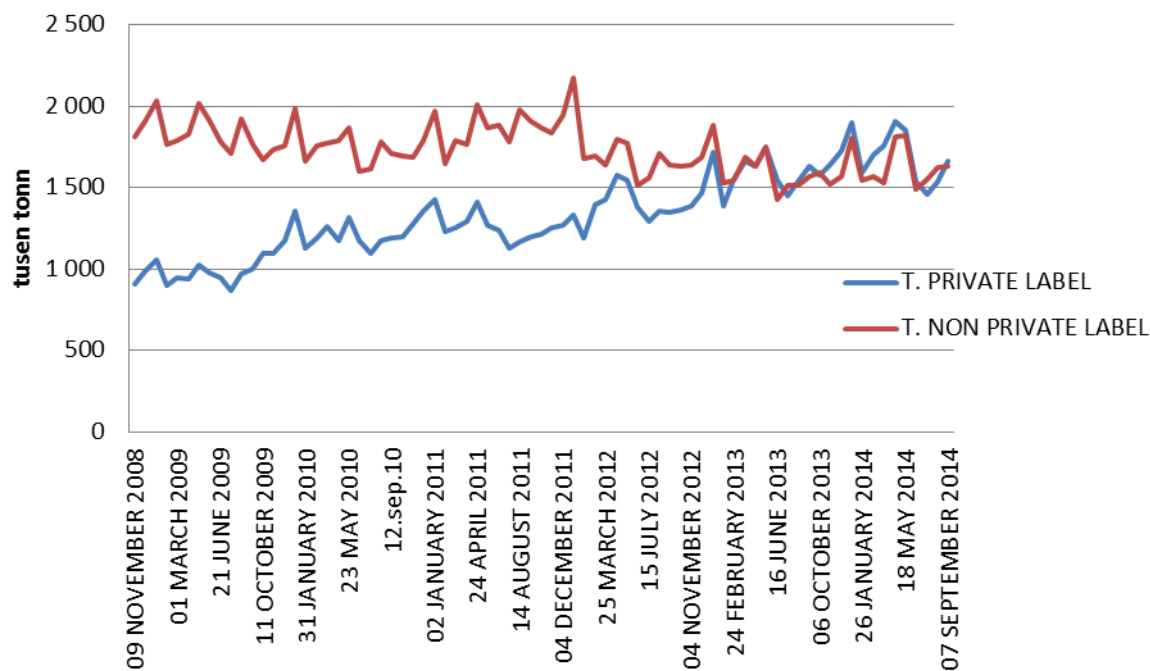
Fordelingen mellom egg fra frittgående høns og burhøns har vært noenlunde konstant etter at nye krav til hønsehold i bur ble innført fra 2012.

Figur 7-9 viser prisutviklingen av egg fordelt på EMV-varer (private label) og merkevarer (non private label). EMV eggene i dagligvaren har lavest pris med kr 40 per kg og merkevarer har høyest pris med kr 50 per kg. Avstanden i pris kan se ut til å være marginalt redusert de siste årene.

Figur 7-9 viser prisutviklingen av egg solgt som dagligvarenes egne merkevarer (EMV) og merkevarer(non private label).

Figur 7-10 viser utviklingen av volumet av egg i dagligvare fordelt på EMV (private label) og merkevarer (non privat label). Det har vært størst volum av egg fra merkevarer frem til 2013. EMV var i ferd med å gå forbi merkevarene, men tall fra den siste tiden indikerer at denne trenden kan være i ferd med å stagnere. Det kan også forklare noe av prisveksten på egg som vist i Figur 7-6 foran.

Figur 7-10 viser utviklingen av volumet av egg i dagligvaremarkedet fordelt på dagligvarenes egne merkevarer(EMV) og merkevarer(non privat label).

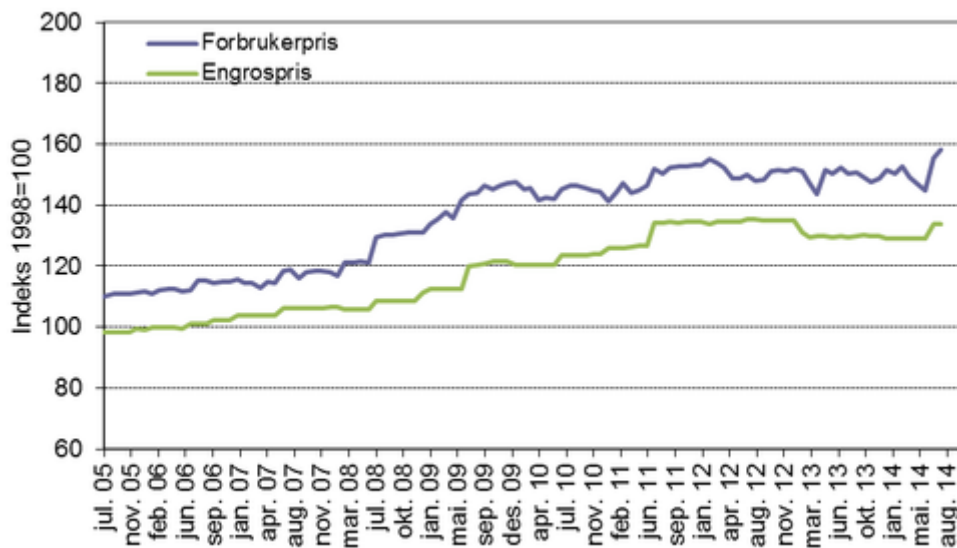
7.2.2 Forbrukerprisene følger noenlunde utviklingen i engrospriser, men påfallende stor prisøkning sommeren 2014

Jfr. resultatkontrollen⁴⁸, så øker forbrukerprisene på egg med 1,7 prosent fra 2011 til 2012, men faller igjen med 0,9 prosent fra 2012 til 2013, noe som stemmer godt med grafene i avsnittene over. Engros- og produsentprisene var ned med hhv 3 og 5 prosent fra 2012 til 2013, etter en økning foregående år.

Figur 7-11 viser utviklingen i forbruker- og engrospriser på egg indeksert. Engrospris falt fra februar 2013. Det gjorde også forbrukerprisene, men de økte etter kort tid. Etter det ble engrosprisen tatt ned fra juli 2013 og januar 2014 og opp igjen fra juli 2014.

Engrosprisøkningen fra juli 2014 ble altså fulgt av en økning i forbrukerprisen (7,3 prosent), som var større enn hva som kan forklares med engrosprisen. En forklaringsvariabel ligger i at merkevarer tar markedsandeler på bekostning av EMV, jmfør avsnitt 7.2.1.

⁴⁸ BFJ (2014)

Figur 7-11 viser en indeksert sammenstilling av utviklingen i forbruker- og engrospriser på egg⁴⁹

7.3 Produksjon, struktur og produksjonsøkonomi

Det er mange nye hus og det er gjort store investeringer i bransjen de siste årene. Mange produsenter har høy gjeld og tilhørende høye finansielle kostnader. Det er ønskelig å opprettholde dagens produksjonskapasitet for å dekke etterspørselstoppene samt for å møte befolkningsveksten. Engrosprisen må fastsettes slik at det tas høyde for dette.

Forbudet mot verpehøns i tradisjonelle bur som ble innført fra 1. januar 2012 har medført at en særskilt stor andel av produsentene nylig har investert i nye hus og driftsapparat og da bygd med kapasitet for å produsere opp mot konsesjonsgrensen. Produksjonen har følgelig økt. Basert på beregninger over de produsentene som har tegnet prognoseavtale med Nortura, så er gjennomsnittsbesetningen de tre siste årene stabilt på rundt 7300 høneplasser, altså tett opp mot konsesjonsgrensen på 7500 høneplasser. Det er en stor økning fra 2011 hvor gjennomsnittlig besetning var på ca. 5 500 verpehøns.

⁴⁹ NILF og beregninger utført av SSB for NILF-
http://nilf.no/statistikk/Matvarepriser/Tekst/Manedlig_prisutvikling_for_egg_pa_forbruker-og_engrosniva-figur, 24. september 2014

Tallene for referansebruk 6⁵⁰ viser at kostnadene per høne har økt og inntektene per høne er redusert fra 2012 til 2013. Etter jordbruksoppgjøret er det forventet at vederlaget reduseres med 4 900 kr per årsverk. Vederlaget til arbeid og egenkapital er følgelig redusert flere år på rad. Kostnadsøkningen er i stor grad tilskrevet økning i kraftfôrprisene. Målprisen for korn økte med 5 øre per kg, men prisnedskrivningstilskuddet økte tilsvarende. Prisen på korn er dermed i utgangspunktet uendret. Endringer i kraftfôrpriser er derfor ikke påvirket av jordbruksavtalen dette året. Jordbruksoppgjøret 2013 medførte derimot en økning i kornprisene og dermed kraftfôrprisene. Det ble ikke gjort endringer i produksjonstilskudd (husdyrtilskudd) for denne produksjonen i årets jordbruksoppgjør. Distriktstilskuddet for produsenter i Nord-Norge økte, men det var som en kompensasjon for frafall av destruksjonstilskudd.

Tabell 7-1 viser Norturas kalkyler for kostnader i produksjon av egg i mai og i september i år. I tabellen framgår det at kostnadene har økt for begge driftsformene, i størrelsesorden 7 – 9 øre per kg produsert egg.

Tabell 7-1 viser utvikling i kostnadene i produksjon av egg fra mai til september i år.

År		Miljøinnredning		Frittgående	
		2014 mai	2014 sep.	2014 mai	2014 sep.
Eggproduksjon per innsatt høne (1)	kg	21,92	21,92	21,58	21,58
Fôrforbruk per kg egg (1)	kg/kg	2,05	2,05	2,13	2,13
Unghøne (2)	kr/stk	44,50	44,50	47,50	47,50
Kraftfôrpris (3)	kr/kg	3,77	3,80	3,78	3,82
Diverse variable kostnader per innsett (4)	kr	15,00	15,00	19,00	19,00
Avliving (5)	kr/stk	2,38	2,38	2,38	2,38
Produksjonskostnader per innsatt høne					
Unghøne	kr	44,50	kr 44,50	kr 47,50	kr 47,50
Fôr	kr	169,18	kr 170,76	kr 173,75	kr 175,59
Avliving og kadaverlevering	kr	2,38	kr 2,38	kr 2,38	kr 2,38
Diverse variable kostnader	kr	15,00	kr 15,00	kr 19,00	kr 19,00
Produksjonskostnader per innsatt høne		kr 231,06	kr 232,63	kr 242,62	kr 244,46
Endring per innsatt høne			kr 1,57		kr 1,84
Produksjonskostnader per kg egg					
		kr 10,54	kr 10,61	kr 11,24	kr 11,33
Endring per kilo egg			kr 0,07		kr 0,09

Markedsinntekter (avregningspris) økte fra 1. juli som en følge av økning i engrosprisen.

⁵⁰ Referansebruk 6 (BFJ) består i 2014 av 7000 høner og 256 dekar korn. Inntektene fra kornproduksjonen er også inkludert i tallene som figuren er basert på.

Norturas kalkyler for september 2014 viser at konvensjonell drift, både med miljøinnredning og frittgående, med 7500 høner satt inn har et dekningsbidrag 2 inkludert produksjonstilskudd på i størrelsesorden 620 000 – 635 000 kr mens økologisk drift har et dekningsbidrag på ca 1,2 million kroner. En betydelig bedre avregningspris for økologisk vare enn for konvensjonell gjør at økologisk produksjon er mer lønnsomt. Det er omtrent det samme dekningsbidraget som beregningene på våren 2013 viste etter at prisen var tatt ned.

Vedlegg 1

Planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE) på storfe						
Representantvare ung okse						
		Oppnådd pris	avvik fra PGE	PGE	endring %	årlig endring
2. halvår	2009	48,84	-0,04	48,88	1,10	
1. halvår	2010	47,45	-0,13	47,58	-1,30	
2. halvår	2010	47,99	-0,09	48,08	0,50	
1. halvår	2011	48,61	-0,09	48,70	0,62	2,4 %
2. halvår	2011	49,32	-0,08	49,40	0,70	
1. halvår	2012	50,66	-0,04	50,70	1,30	4,1 %
2. halvår	2012	52,15	-0,05	52,20	1,50	
1. halvår	2013	52,83	-0,17	53,00	0,80	4,5 %
2. halvår	2013	54,87	-0,13	55,00	2,00	
1. halvår	2014	54,88	-0,32	55,20	0,20	4,2 %
2. halvår	2014			55,50	0,30	

Målpris og planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE) på lam						
Representantvare lam						
Avtaleår/halvår		Oppnådd pris	Avvik	Målpris/PGE	endring %	årlig endring
2009/2010	målpris	57,44	-0,31	57,75	2,48	
2010/2011	målpris	58,64	-0,51	59,15	1,40	2,4 %
2011/2012	målpris	60,66	-0,12	60,78	1,63	2,8 %
2012/2013	målpris	62,95	-0,05	63,00	2,22	3,7 %
2. halvår 2013	PGE	65,76	-0,44	66,20	3,20	
1. halvår 2014	PGE	67,84	-0,16	68,00	1,80	7,9 %
2. halvår 2014	PGE			68,70	0,70	

Målpris og planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE) på egg						
Representantvare egg						
Avtaleår/halvår		Oppnådd pris	Avvik	Målpris/PGE	endring %	årlig endring
2009/2010	målpris	16,44	-0,10	16,54	1,58	
2010/2011	målpris	17,06	-0,18	17,24	0,70	4,2 %
2011/2012	målpris	18,67	-0,05	18,72	1,48	8,6 %
2012/2013	målpris	18,63	-0,47	19,10	0,38	2,0 %
2. halvår 2013	PGE	18,15	-0,05	18,20	-0,90	
1. halvår 2014	PGE	18,03	-0,07	18,10	-0,10	-5,2 %
2. halvår 2014	PGE			18,80	0,70	